

Knjižnica za učence III. mestne deške šole.

Št. *646* Odd. *B* Vred. *80 h*

Naslov: _____

Daroval: _____

- 1.) Knjiga je last mestne občine ljubljanske.
 - 2.) Varuj jo, ne maži in ne trgaj je!
 - 3.) Dajaj jo iz rok samo svojim sorodnikom in prednikom, ki so s tabo vred za njo odgovorni!
 - 4.) Zapomni si dobre nauke, ki jih boš bral, in ravnaj se po njih!
-

Kakó vzgaja usoda.

Povest.

B
24

Spisal

Frančišek Hoffmann.

—♦♦ S štirimi jeklorezi. ♦♦—

V Ljubljani.

Založil Janez Giontini.

1892.

108082

108082

D 7306/1950

Prvo poglavje
Graščina.

Nekoliko ur od vélikega mesta je stal v mičnem kraji grofovski grad Visoko. Več vasij, gozdi, polja, potoki in jezera, vse to je v velikem krogu obkoljalo središče vse gosposčine, grád Visoko, v katerem sta prebivala grof jednakega imena in njega netjak, katerega so podložniki sploh imenovali plemiča Bogomira.

Krasnejše graščine od Visokega bi ne našel iz lepa. Sredi velikega, dobro oskrbovanega parka, v katerem je bivalo mnogo divjačine, dvigalo se je sijajno poslopje v veličastnih in najplemenitejših razmerah. Na pročelji, katero je delila velika rotunda na dva dela, lesketala se je nad kupolo, pokrito s kositarjem, pozlačena velikanska grofovsko krona in sijala daleč v deželo, naznanjujú neizmerno bogastvo graščakovo. Pročelja sta se dotikali dve postranski krili, kateri sta združeni ž njim tvorili tri stranice pravilnega čveterokotnika, čegar četrto, prosto stranico je zapirala železna, lično izdelana in pozlačena ograja. Na notranjem prostoru je rasla lepo ze-

leneča nizka trava. Sredi njega je žuborel vodometa in metal močen voden žarek izvestno trideset in več čevljev v zrak. Kadar se je solnce zrcalilo v vedno kvišku hitečih in padajočih kapljah, lesketal se je žarek od najkrasnejših mavričnih barv, in neprestano žuborenje nemirnih vodâ se je prijazno glasilo v navadni tihoti, ki je vladala blizu graščine. Na desni strani, precëj daleč od palače, videl si hleve, skrambe za vozove in nizka, toda lična poslopja, prirejena mnogoštevilnim slugam grofovim. V hlevih so stali konji najžlahtnejšega plemena. Vitki, krasnorasli arabski konji, močni meklenburški konji za vožnjo in perziški dirjalci so se družili s hitrimi in ponosnimi žebci angleške pasme, z majhnimi toda vztrajnimi in neutrudnimi poljskimi in litavskimi konji; videl si tudi druge plemenite in brzonoge konje iz vseh deželâ. Okolo hlevov so bile hišice, na katere so bili priklenjeni lovski psi sléharne vrste. Danske in angleške doge, hrti, prepeličarji in kar jih je še več, lajali, ščevkali in tulili so ondu.

Na levi strani graščine se je raztezal dobro oskrbovan vrt, po katerem so se križali drevoredi in žuboreli potoki. Na njem je bilo mnogo lepih rastlinjakov, napolnjenih s cvetlicami, grmovjem in drevjem vseh tujih delov svetâ. Na mnogoštevilnih vrtnih gredicah, raztresenih kakor cvetični venci med vedno zelenimi rušami, videl si ameriške rastline in cvetoče grme, puhteče sladko dišavo v zrak.

Na skrajnem konci vrta je bilo majhno jezero čudovito čiste, prozorne vode, ki je kàr navzkrižema mrgolela labodov in drugih povodnih ptic. Košate, visoke, starodavne lipe, cedre in bukve so stale na bregu in razprostirale svojo trepetajočo hladno senco čez kristalno vodno površino. Onostran jezera se je pričenal gozd, sezajoč več ur daleč. Ob njega porobji so se pasli jeleni in srne; zajci in kunci so smukali skozi grmovje, in črnoščetinasti mrjasci so razrivali zemljo.

Na desni stráni, nekoliko spredi, okolo pol ure od graščine, bila je velika vas med sečmi in sadnim drevjem. Samó zvonik, pokrit s skriljem, in slemena največjih hiš so se belila izmed gostega drevja, ako si z grajskega balkona gledal po krasni pokrajini.

V palači sámi ni bilo nič menj sijajno nego na nje zunanji stráni. Vse sobe in dvorane so se lesketale od zlatá in marmorja, od najdražjega pohištva in najizbornejših umetnin. Zrcala do stropa v težkih srebrnih okvirih, najkrasnejše slike starih in novih umetnikov, kipi od marmorja in brona so napolnjevali prostore. Iz težka je utegnila biti kraljeva palača sijajnejša in bogatejša nego prelepa gosposčina grofa z Visokega.

Drugo poglavje.

Oporoka.

Bilo je jasnega nedeljskega jutra, ko je sedel v svojem kabinetu, zavil v široko spalno suknjo od pisano cvetičaste svile grof z Visokega pri veliki mizi od svetlo zlikane mahagonovine. Premnogo pisanj sléharne velikosti in oblike je pokrivalo mizo; toliko da je bilo še prostora bliščeči, težki srebrni pripravi za kavo, v kateri je bil temnorjavi izvleček iz Mokke, navadni zajutrek grofov. Grof je brskal in iztikal po pisanjih, računjal, pisal, bral in samó takrat prestal v svojem poslu, kadar je nastavil k ustom zlato-obrobljeno, lepo poslikano čašo od porcelanovine in nekoliko pil iz nje.

Grof je bil močan, lep in visok mož komaj petdesetih let. Rdečica cvetočega zdravja se mu je žarila z lic, in med polnimi temnimi kodri je bilo videti šele malo osivelih lás. Visoko čelo, velike, ognjevite, rjave oči in drzno zavil orlov nos, vse to mu je dajalo nekaj drznega in krepkega, prijazni nasmeh na ustnih pa je pričal zgolj o dobroti in prijaznosti.

Pri nogah pod mizo mu je ždela velika, temnorjava, črno marogasta doga zaprtih očij in speča. Bila je najljubši pes grofov, najmočnejša in najlepša; ni ponóči ni podnevi se ni genila od njega.

V najskrajnejšem kotu se je igralo šestletno dekletce s svojimi punicami. Bilo je lično, preljubeznivo dete svetloplavih lás in modrih očj. Grof jo je bil vzal k sebi iz usmiljenosti, ko so ji umrli roditelji, pošteni in vrli, toda ubožni podložniki njegovi, ne da bi bili poskrbeli za prihodnjost ubogega deteta. Imenovala se je Berta, in ker je bila takó ljubka in zaupna, prikupila se je grofu tolikanj, da jo je sklenil dobro vzgojiti. Rad je videl, ako je bila pri njem, in pogostoma ga je veselilo nje šegavo blebetanje. Danes pa se ni menil zánjo, in deklica je bila dovòlj pametna, da je do cela mirno čepela v svojem kotu, skrita za zavesami, ki so se gubale do opaženih tal, samó da bi ne motila grofa.

Mine dobra ura, ko potisne grof pisanja od sebe, prime za srebrni zvonček in pozvoní. Zdajci vstopi služabnik in spoštljivo čaka grofovih povelj.

„Ali sta prišla sodni upravnik in notar?“

„Pred petimi minutami sta stopila z vozá, milostivi gospod!“

„Privêdi ju semkaj in pazi, da nas nihče ne moti, dokler se bodemo razgovarjali. Vzemi posodo z mize in podvizaj se.“

Služabnik pospravi mizo, vzame namizno orodje in hitro odide. Précej nató vstopita rečena gospoda, in grof ju prijazno prisili, da sédeta.

„Poklical sem vaju, gospoda, da bi mi svetovala v važni stvári,“ reče jima. „Znano vama

je, da sem brez žene in otrok. Nikogar nimam rajši nego svojega netjaka Bogomira, sinú ljube rajne sestre svoje. Odločil sem ga za dediča vsega svojega imenja. Evo oporoke, katero sem sestavil in podpisal sam! Ničesar drugega ni treba nego sodnega poverila in podpisov dveh prič. Prosim vaju, da podpišeta in podpečatita oporoko.“

Sodni upravnik, star, siv gospod, skrbno pregleda oporoko in vidi, da je popolnoma v redu. Vender se ne podpiše précej in ne pritisne sodnega pečata na listíno, temveč maje z glavo in grofa dvojbeno pogleduje.

„Gospod grof, brata imate še,“ reče po kratkem molku. „Večjo pravico ima do Vaše dedščine nego plemič Bogomir, Vaš netjak. Ali se ga ne bodete kâr nič spominjali?“

Temna rdečica se prikaže na grofovem čelu. „Imel sem brata,“ odgovorí rezko, „sedaj pa ga nimam več. Mene in svojega imena ni vreden. Ne govorimo več o njem, nego storite svojo dolžnost.“

Stari gospod sluša in pritisne pečat na oporoko. Nató se podpiše in podá važno listíno notarju, kateri se takisto podpiše. Potem jo grof zgane, dene v zavitek, zapečati ga in zapiše nánj „Moja oporoka.“ Skrbno skrije nató oporoko v jedno izmed mnogih predalc svoje pisne mize.

Uradnika se hočeta posloviti, ali grof ju zadržuje.

„Še nekaj, gospoda!“ reče jima. „Nečem, da bi se govorilo o moji oporoki, nikar še proti mojemu netjaku. Preponosen je in prehitro vzkipi; bojim se, da bi ga ne mogel več brzdati, ako se smé zanašati na to, da bode še kdàj moj dedič. Zató molčita. Prosim vaju in zapovedujem vama.“

Oba gospoda mu sežeta v roko in obetata, da ne izpregovorita ničesar o oporoki.

„No, dobro,“ vzklikne grof veselo, „ko je posel dognan, bomo zajuterkovali.“

Rekši pozvoní, služabnik pride, in skoro se šibi miza od kadečih jedil in zaprašenih, starih steklenic madejrovca, ki pridno krožijo med gospodi in radodarno ponujajo ognjevito svojo kapljico.

Tretje poglavje.

Divji lov.

Še sedi grof veselo govorèč s svojima gostoma pri bogato obloženi mizi, ko se začujejo zunaj v veži hitri koraki in nastane précej nató glasen prepir. Napósled se zasliši, kakó nekaj pade; vrata se odpró in razvnetega lica, jezno iskrecih očij plane v sobo deček pri šestnajstih letih. Iz ponosnega držanja, zapovedujočih pogledov, bogate obleke in vsega vedenja ni težko spoznati, da je to razneženi ljubljenec grofov, plemič Bogomir. Na boku ima kratek, bogato

okrašen lovski nož, preko ramena mu visi na zlatovezenem traku bogata, krasno izdelana lovska puška, in za njim pride sivkast krt. Plemič Bogomir je očito pripravljen za lov.

Ne da bi želel dobro jutro ali količkaj pogledal gostov, približa se ponosno vzravnan grofu in zakliče ljuto: „Kaj li to pomeni, gospod strijc, da mi Vaša ničvredna služinčad brani stopiti v Vašo sobo? Ali sem Vaš netjak ali nisem? Ali je prišlo takó daleč, da se mi takšen ubog lopov, ki izmenjava krožnike, upa ugovarjati in upirati? Prosim Vas odgovora, gospod strijc!“

Dočim še plemič Bogomir govori, vstopi krvavečega obraza služabnik, ki je mladeniča takó razljutil. Milo, ne da bi izpregovoril besedico, gleda grofa, kakor bi ga prosil pomoči. Izvestno bi se bil grof usmilil ubogega služabnika, da ni plemič Bogomir v nasproti visečem zrcalu ugledal njega podobe. Zdajci se obrne k služabniku: „Nesramni malopridnik!“ zakričí srdit, „kakó se drzneš stopiti v sobo mojega strijca, ako te ni nihče poklical? Hejsa, Karo, nánj! Poženi ga skozi vrata in raztrgaj mu obleko z života, ako ga zasačiš!“

Pes zasliši to povelje svojega gospoda in zdajci sluša. Razkačen zježí dlako, pokaže zobé, srdito zalaja in skoči na prestrašenega služabnika, ki urno ubegne. Kolikor ga nesó noge, plane iz sobe, po hodniku in po širokih stopnicah, za njim pa tuli in laja pes, katerega neprestano hujska plemič Bogomir s svojim vpitjem.

Kdo vé, kakó bi bil razmesaril služabnika, da ni le-tá po sreči hitro odprl in zopet zaprl nekovich vrat za seboj. Samó obšiti škrijec njegove suknje mu je pes odtrgal in ga zmagoslavno prinesel mlademu svojemu gospodu, ki ga je vzel z veselím smehom.

Grof ni izgovoril ničesar pri tem prizoru. Otrpel je sedel pri mizi, in povelje, naj plemič Bogomir prizanese služabniku, zastalo mu je v grlu. Sodni upravnik je skočil s sedeža in prosil in migal dečku, naj pokliče psa nazaj. Bogomir se pa niti ni menil zánj, in šele ko se je končal divji lov in se je Karo vrnil, obrnil se je zopet h grofu in njega gostoma.

Grof ga pogleda jako resno. „Sreča, Bogomir,“ reče mu, „da pes ni zalotil služabnika. Zaslužil si hudo kazen, in odpuščam ti jo samó zaradi mladosti tvoje. Pojdi iz sobe in pazi, da te danes ne vidim zopet.“

Bogomir se kratko obrne, ne da bi se količkaj opravičeval, in gré iz sobe brez pozdrava, prav takó ponosen in uporen, kakor je prišel. Močno zaloputne vrata za seboj in stopa hitro po širokih grajskih stopnicah, nekovo pesemco zvižgaje. Prišedši na grajsko dvorišče, pokliče glasno in zapovedujoče konjskega hlapca, da mu privéde konja, in nató odjaše proti parku.

„Bogomir je divji dečak,“ reče grof, ko umolkne topot konjskih kopit, „vidita, gospoda, kakó potrebno je, da molčimo o oporoki. Ako

bi šele védel, da je moj dedič, tedaj bi celó ne bilo izhajati ž njim.“

Notar molčí. Stari upravnik pa zmaje z glavo in reče zamišljen: „Gospod grof, ako mi tudi zamerite, priznati moram venderle, da bode plemič malopriden hudobnik, ako mu ne skoro pristrižite perutij, ali če ga ne ozdravi nemila usoda. Da je Bogomir moj netjak, za osem dnij bi ga vteknil v stolp in mu dajal zgolj kruha in vode, potem bi bil že skoro krotak. Vi pa mehkuzite mladiča, gospod grof! Oprostite staremu možu te odkritosrčne besede! Dobro mislim, in Bog daj, da bi ne bilo takó.“

Rekši vstane, spoštljivo se pokloni grofu in odide. Takisto storí notar, in grof je zopet sam, ali vsaj misli, da je sam. Dolgo hodi nemirno in ves zamišljen po sobi. Očito se bori s sklepom. Napósled vzklikne: „Ne, ne, brat moj ni več! Bodisi, da je Bogomir desetkrat divji dečak, vender je dobrega srca in skesá se, kadar je storil kaj napačnega. Oporoke ne izpremenim.“

Nató pozvoní služabniku, dá se obleči, zajaše konja in odjezdi za netjakom v park.

Ko je odšel iz sobe, zmuzne se mala Berta iz skrivišča, stopi k oknu in gleda vsa zamišljena za grofom.

„Ali bi povedala Bogomiru, kar sem čula in videla?“ šepete prédse. — „Ne,“ vzklikne nató odločno, „ničesar ne povém, zakaj dobri grof neče tega.“

Veselo skoči zopet k svojim púnicam in se igrá tiho in mirno dolgo časa, ne da bi jo kdo motil.

Četrto poglavje.

G r o f o v b r a t.

Globoko v prepadih nedostopnega in neprijaznega pogorja se je dvigalo na strmi skali sivo, razrušeno zidovje, ki je bilo bržkone v prejšnjih stoletjih ponosen grad. Sedaj je bilo okopno zidovje in poslopje večinoma razsuto, in ako si ga pogledal izpod skale, mislil si, da nihče ne stane v njem. Nikjer ni bilo sledú o človeškem bitji; samó okolo trhlega stolpa, visoko nad drugimi poslopji, prhutale in kričale so kavke in vrane; lisice so pogledovale izmed širokih razpok v zidovji, in podlasice in dihurji so se po svoji volji preganjali po mračnih razvalinah.

In vender je živel tam gôri, daleč od svetá, nekđaj bogat in čislan mož, brat grofa z Visokega. Samó jeden osivel služabnik ga je pred leti spremlil v goščo, in oba sta domovala tukaj v samoti, ne da bi se količkaj brigala za svet. Dan za dnevom se je potikal grof Hugon, s puško in lovsko torbo na rami, po mračnih gozdih in prepadih, preganjal po gošči in grmovji volkove in jelene in se malokđaj brez plena vrnil domóv. Služabnik je v tem oskrboval domače posle in

pripravljajl oskromne jedí, ponajveč od divjačine. Malokdaj je šel v bližnje mestece, več milj daleč, po stvari, katerih gošča ni mogla dajati.

Grof Hugon je bil temen in čmeren mož, osoren kakor njega okolica. Nikoli se ni smijal, nikoli se prijazno razgovarjal. Mračen, kakor se je zarano napotil v gozd, vrnil se je zvečer. Odhajal je brez slovesa, vračal se brez pozdrava. Ukazoval je služabniku le to, kar je moral, in ga ošteval, ako se ni točno ravnal po njega poveljih.

Prejšnja leta ni bil grof Hugon samó bogat, ampak tudi srečen. Jedna sama strast, igranje, pehnila ga je v uboštvo in bedo. Zaman ga je tedaj svaril njega brat Roman. Poslušal ga ni, nego igral noč in dan. Iz početka je bil srečen pri igri, pozneje pa je izgubil vse bogastvo, vse lepe gradove in vsa druga posestva. Nekega jutra je šel iz igralne hiše, ne da bi bilo kaj drugega njegovo nego razpali grad, kjer je sedaj samotaril. Toda izgubil ni samó imenja, ampak tudi duša mu je trpela mnogo. Iz veselega srečnega možá se je izpremenil v mračnega in zlega človeka. Sovražil je svet, sovražil nekdanje prijatelje in črtil celó brata, ki ga je popolnoma ostavil, viděč, da ničesar ne izdadó njega opomini in prošnje. Čmerno se je zakopal v brez-tolažno samoto skalnatega gradú. Ustanovil se je v njem za silo in se brez mirú potikal po mračnih prepadih in gozdih. Nikoli ni mogel

pozabiti nekdanjih jasnih dni; in čim bolj se jih je spominjal, tem nezadovoljnejši je bil. Hrepenel je po lepem svetu, in kakor preži jastreb na plen, prav takó je prežal na bratovo smrt, češ, da kot najbližji sorodnik podeduje njega neizmerno ime-nje. Kadarkoli se je napotil služabnik v dolino, vselej mu je naročil, naj pozveduje po grofovem zdravju, in vsaka novica, da je še vedno zdrav kakor riba v vodi, razljutila ga je takó, da je bil za več tednov še neznosnejši in čmernejši nego sicer.

Lahko si torej mislimo, zakaj je grof Roman v oporoki prezrl svojega brata in hotel svojemu netjaku ostaviti veliko svoje posestvo.

Peto poglavje.

Plemič Bogomir.

Ostavili smo Bogomira, ko je po divjem lovu na strijčevega služabnika zasedel konja in zdirjal proti gozdu na lov. Plemeniti žebec arabskega plemena je plesal pod njim prešérno in v polni móči, in iz lepa nisi mogel videti kaj lepšega nego mladega jezdeca, kakó je lahkotno in dostojanstveno krotil vzpenjajočega se, poskakujočega in prhajočega vranca. Sedaj je izpustil uzdo, vzpodbodel ga, in kakor ptič je zdirjal lahkonogi konj po ravnem travniku. Nató je

Bogomir zopet nategnil uzde, galop se je izpremenil v lehkotno hojo, v plešoče korakanje. Lepi konj je skakal kakor vitka srna po zemlji. Oči so se mu bliskale, pene so mu rosile svetlo-črno kožo, in nepotrpežljivo je hrkal.

Plemiču pa ni bilo do vsega tega. Krepko in varno je sicer sedel na konji, toda poznalo se mu je, da ni mislil nánj nego na vse kaj drugega. Dospel je v gozd, zavil v največjo goščo in jahal po nepristopnih stezah, ne da bi se menil za pot. Konj je poskočil čez širok potok — Bogomir se ni zmenil za to; spoteknil se je ob ostro kamenje — deček se niti ni zgenil; plesal je po cvetočem travniku, ustavil se, mulil travo, Bogomir ga je pustil na miru. Napósled mu nizko viseča drevesna veja sname klobuk z glave; tedaj se zavé. Začuden se ozira in vidi šele sedaj, kakó upehan je konj in kakó globoko je v gozdu.

„Uboga žival,“ reče sam v sebi, „ali si morala záme trpeti in se mučiti? Čakaj, sedaj pa ti bode zopet dobro, in pasla se bodeš, kakor ti je drago.“

Lehkotno in ugibčno skoči raz sedlo, razuzda trudnega konja, nekoliko mu odpnè sedlo in ga izpustí. Saj je védel, da se vrne précej, kadar ga pokliče. — Veselo rezgetaje skoči arabec v goščo; Bogomir si odpaše lovski nož, položí puško in torbo na travo in se iztegne po mehkem mahu. Karo, njega hrt, pa se v tem podí po grmovji.

„Zaradi nesrečne nagle jeze še utegnem izgubiti ljubezen dobrega svojega strijca,“ premišlja Bogomir, ko leži na tleh in si z roko podpira žareči obraz. „Zaman se izkušam premagovati, zaman krotiti divjo kri, katera mi vzkipi pri vsaki malenkosti in me zavaja do besed in dejanj, katerih se précej nató bridko kesam. Kaj mi je storil ubogi služabnik, da sem hujskal Karona za njim? Saj je venderle samó slúšal zapóved svojega gospoda, in pristojala mu je hvala, nikar kazen. Imeti me mora za trinoga, krvočnonega Nerona, kakeršen pa nisem, Bog vé, da ne. Toda drugače bode! Izkušal bodem brzdati svoje strasti, ponižen in potrpežljiv bodem kakor jagnje! Potem me bodo imeli radi, dasi me sedaj sovražijo in zaničujejo; potem me ne bodo imeli za prešérnega brezsrčnika!“

Bogomir si zakrije obraz z rokami in se trese od notranjega nemira. Resnično in odkritosrčno se je kesal svoje krivice in trdno je sklenil zvršiti svoje sklepe. Toda žal, dobre namere so ga minile prav takó hitro kakor zlè, in uro pozneje bi bil storil prav tisto, kar je učinil uro prej. Bogomir ni bil hudoben, toda strasten. Ponos, prešérnost in objestnost, vse to se je družilo v njega srci z dobrosrčnostjo in plemenitostjo. V jezi bi bil brez premisleka koga umoril, toda prav takó hitro in še pfej bi bil tvegá življenje, da otmè drugo. Krasen mladenič bi bil, da je mogel vladati samega sebe. Žál, da ga njega roditelji že izza mlada niso opominjali teh napak. Vzgojen

je bil v sijajnih okolnostih; vsi domačini so se mu laskali in ga hvalili. Vajen je bil zapovedovati, ne pa slušati, in takó so se bujno razvijale prirojene hibe njega značaja in se mu globoko vkoreninile v dušo. Nikoli ni mislil krotiti svojih strastíj, zakaj nihče ga ni kaznoval, kadar so bruhnile na dan. Sreča je še bila, da so ga jako hvalili, kadar je storil kàj dobrega. Hvala mu je bila sósebnó po volji, in zamudil ni nobene prilike, da bi jo zaslužil. Žál, da je bilo teh prilik takó malo, ker jih ni iskal marljiveje.

Ko sta mu umrla oče in mati, ki sta živelá jako gospodski in potratno, bilo mu je štirinajst let. Ničesar mu nista zapustila nego dolgove. Njega strijc jih je poplačal in vzel dečka k sebi. Bogomir se mu je prikupil zaradi plemenitih svojstev, in ko so se pozneje pokazale njega napake, zlasti brezozirno poželenje do vladanja, omilil se mu je že takó, da ni mogel biti oster ž njim. Preveč ga je ljubil, da bi ga kaznoval. Bal se je, da bi ga kàj ne bolelo, in napósled je smel Bogomir delati, kar se mu je zdelo. Ko mu je celó otel življenje, tedaj se sploh nikoli ni upiral njega volji in ga je grajal le malokdaj. „Ogenj mu bode že ugasnil, mladostna vročina se bode že ohladila,“ mislil si je. „Vse ob svojem času!“

Sevéda se je zgodilo vse ob svojem času, toda drugače, nego si je mislil grof. Vzgojo, katero so zanemarjali roditelji in strijc, prevzela je pozneje usoda.

Življenje pa je Bogomir otel grofu takó-le.

Pozno na jesen, ko je veter trgal suho listje z drevja in je bila zemlja opolzla zaradi obilnih nalivov, jahala sta nekoč grof Roman in Bogomir v gozd na divje prašiče. Psi so veselo lajaje skakali okolo jezdecev in so skoro v gozdu zasledili velikanskega mrjasca. Pregnali so ga z ležišča, da je krulèč in srdito kažoč bele čakane pobegnil v goščo. Tulèč so se spustili psi za njim, grof Roman in Bogomir pa za njimi, kolikor sta konja tekla. Grof je bil boljši jahač od mladeniča in zató ga je pustil nekoliko za seboj. Nekaj časa je hrumel lov dalje, napósled pa mrjasec zaradi goste séči ni mogel dalje in se je srdito obrnil proti zasledovalcem. Hropèč od hitrega teka planejo psi na sovražnika in ga krepko primejo, dasi jih nekaj pogine za svojo predrznost. Penèč se od jeze bije mrjasec okolo sebe in zadaja globoke in smrtne rane z ostrimi čakani.

Nekoliko hipov pozneje pridirja grof in vidi, kakó psi držé mrjasca. Razvnet od lova ga neče ustreliti s kroglo, nego razjaše, da bi ga prebodel z lovskim nožem. Ali takrat, ko ga zabode, spodrsne mu na opolzlih tleh. Ranil je žival sicer precèj na prsih, toda ne smrtno, in padel je po dolzem na travo. Razkačen od bolečine napenja sedaj mrjasec vse močí, da bi se oprostil psov, ki ga še vedno držé, in posreči se mu. Plane na grofa, povesi ščetinasto glavo in že hoče onemoglemu lovcu s čakani razparati život,

ko dospè Bogomir in zdajci spozná strašno nevarnost. Ne da bi se menil za samega sebe, razjaše konja, pritisne puško na lice, pomeri jeden hip in izproži. Strel sicer zgreši žival, vendar pa zabrani največjo nevarnost, zakaj mrjasec se obrne od padšega sovražnika, da bi se lotil novega. Hrabro pričakuje Bogomir razkačene živali. Na jednom kolenu klečèč in oprt na drugo koleno, drži oberoč lovski nož, da bi ga mrjascu poleg ključnice porinil v prsi. Slep in besen od togote dirja mrjasec naprej, za njim pa tuleči psi. Nevarnega noža ne vidi, nego se ozira samó po sovražniku. Z vso silo svojega telesa, še večjo zaradi hitrega teka, nasadí se ravno na ostro orožje in se zgrudi na tlà, pokopavši plemiča pod seboj.

Grof, ki je v tem vstal, strahoma vzklikne, ko vidi nevarni prizor in Bogomira, valjajočega se po travi. Ali krepak in neranjen skoči mladenci na noge in vriskaje objame otetega grofa.

Grof Roman ljubeče pritisne netjaka náse in jeca nekaj o zahvali in veselji, da je minila nevarnost takó srečno. Nató zasedeta konja in se vrmeta po ljudi, da bi spravili ubito zver v graščino.

Mrjaščeva čakana, lično okovana v zlató, imel je odslej grof v svoji sobi in ni nikoli pozabil hrabrega dejanja svojega netjaka. Prizanesno je opravičeval njega napake, dejal mu ni nikoli trde ali neprijazne besede, in Bogomir je bil končno to, kar je bil: neukróten, pre-

šéren mladenič, nagle jeze in hrepenèč po vladanji.

Še je ležal na mehkem mahu, premišljal sam v sebi in ukrepal marsikaj dobrega, ko se je začul iz gošče topot konjskih kopit in je grof Roman iz težka prediral skozi mlado drevje in trnjevo grmovje proti svojemu netjaku. Bogomir vstane in ga veselo pozdravi. Zdajci je pozabil vse misli o kesanji in poboljšANJI; ni sledú ni bilo več o njih na njega obrazu. Tudi najmanjše sence so mu izginile z obličja, in dočim je bil prej tožen, bil je sedaj nagajivo vesel. Šalil se je in se glasno smijal, kadar se je grofu Romanu oster trn zaril v obleko ali mu naredil zijočo luknjo vánjo. Napósled mu zakliče, naj se vrne in naj se ne trudi več; saj bode précej pri njem. Grof ustavi konja, in Bogomir zazvižga na prste. Zdajci priskače z jedne strani poslušni arabec, z druge hrt Karo. Mladenič vrže konju uzdo čez glavo, zopet zapnè podprogo, opaše lovski nož, vrže puško in torbo čez ráme, zavihití se na konja in zdirja za strijcem, ne da bi se menil za trnje, ki se mu zadira v obraz, roke in obleko. Veselo zdirja mimo grofa in mu mimojahaje zakliče, naj ga dohití, ako bi rad govoril ž njim. Zaman izkuša grof pridrževati razposajenega mladeniča; Bogomir ga ne sliši. Polagoma jezdi strije za njim.

„Divji dečak je,“ mrmrá sam v sebi. „Res bi ga še bilo dobro pošteno kaznovati.“

Précej nató pa se zopet nasmehne, v srci vesel drznosti in spretnosti njegove. Domóv

prišedši, pozabil in oprostil je že iz davna razposajenost svojega gojenca.

Dočim je grof Roman še počasi jezdil po svojem poti, napravil je Bogomir domá že zopet nekaj novega.

Toliko da je razjahal in se preoblekel, stopila je mala Berta k njemu v sobo in ga prijazno naprosila, naj gré ž njo na vrt, da ji natrga nekoliko cvetic. Bogomir je bil précej pri volji ustreči tej prošnji; prijel je deklico za roko in jo odvédel k rastlinjakom.

Ondu so stale v dolgih vrstah na lesenih policah najredkejše in najlepše cvetice vseh deželâ. Cvet je bil poleg cveta, in drug se je svetil in duhtel lepše od drugega. Brez pomisleka jih je trgâl Bogomir in jih povil že precejšen šopek.

Grofov vrtnar pride in zapazi, kakó silno je Bogomir oplenil ljubljene gojenke. Jeza ga obide, in ne kâj uljudno se obregne na plemiča.

„Gospod grof je ukazal, da ne smé nihče pleniti rastlinjakov, ako mu ni posebe dovolil. Tudi ni gospod grof ustanovil nobene izjeme na ljubav mlademu gospodu, in zató res prosim, da pustite moje cvetice pri miru.“

Bogomir pogleda drznega vrtnarja ves začuden. „Pri tej priči se mi poberi izpred očij!“ zapové mu še precéj miren.

Toda vrtnar se ne gane, nego govori še marsikaj, oprt na dobro svojo pravico. Bogomiru se vzbudí nagla jeza. Očí mu zagoré, in zapo-

vedovalno vzklikne: „Od tod, précej! Izgúbi se, da ne čutiš, kakó udari moja pest!“

In ko se vrtnar še ne gane, popade Bogomir kol ob poti in ž njim takó silno udari vrtnarja po glavi, da se ubožec takoj zgrudi in obleži.

Berta zakričí od strahú. Toda Bogomir, katerega so zopet prevzele strasti, zažuga ji, naj molčí. Dete se ustraši njega plamenečih očíj in gré za njim tiho in tožno. Ne da bi se menil za vrtnarja ali mu pomagal, zavije Bogomir proti jezeru na jedni stráni vrta in reče:

„Voziva se po vodi, dokler ne pride strijc.“

Prišedši do jezera, hoče odpeti čoln, toda priklenjen je z močno verigo in ključanico na dva kola, in Bogomir nima ključa s seboj. Slučajno gré mimo njega delavec s sekiro na rámeni. Bogomir mu velf, naj preseka verigo ali pa kola.

„Tega ne smem, milostivi gospod!“ reče mož in odide.

Sedaj ne pozná jeza Bogomirova nobene meje. Razkačen plane za delavcem, popade sekiro, obrne jo narobe in z držalom strahovito otepava ubogega možá, ki se ne upa braniti. Njega vpitje prikliče z vrta še druge delavce. Prestrašeni stojé okolo njega, toda ne upajo se upirati razljučenemu Bogomiru. Le-tá napósled utrujen vrže sekiro od sebe in odide. „Da me bodete vsaj vedeli slušati, vi psi!“ zakliče jim še in izgine.

Mala Berta gré jokaje in preplašena za njim, delavci pa stiskajo pesti in mrmrajo srditi: „No, naj le naš grof zatisne oči, Bog bodi milostiv plemiču!“

Ko je prišel grof domóv, minila je Bogomira vsa jeza, in bil je dobre volje kakor vselej. Prizor na vrtu je že zopet pozabil, in ni vrtnar ni delavec se ga nista upala zatožiti. Védela sta, da bi nič ne izdalo, saj je bil Bogomir razvajeni ljubljenec grofov.

Ali kakó sta ga sovražila! —

Šesto poglavje.

Pri pouku.

Popóldne pride gospod Svetin, učitelj in vzgojitelj Bogomirov, v njega sobo.

„Zapravili ste vse jutro, plemič Bogomir,“ reče mu. „Potrebno je, da se naučite, kar je zamujenega.“

Bogomir se je ravno pripravljaj, da bi pojezdil v bližnje mesto; učno uro je bil popolnoma pozabil.

„Saj lahko jutri začneva uro prej, gospod Svetin,“ reče čmerno in se hoče splaziti mimo učitelja. „Danes me res kàr nič ne mika, da bi se mučil s knjigami in znanstvi.“

„Kakor Vam je drago, plemič,“ odgovori gospod Svetin mirno. „Saj veste, da se ne učim jaz. Meni zamuda ne bode škodovala, na kvar bode samó Vam. Torej le pojdite!“

Kadar Bogomir ni zadel ob upor, bil je ponižen in potrpežljiv kakor otrok. Brezstrastni mir učiteljev ga je premagal, in sram ga je bilo, da se je plašil dela. Vrgel je bič in klobuk v kot, primeknil stol k mizi in dejal: „No, tedaj pa začnite v božjem imeni, gospod Svetin! Sedel bodem mirno kakor jagnje.“

Gospod Svetin séde in povzame: „Davno že sem Vam pripovedoval o starodavnih junakih, njih delih, mislih, krepostih in napakah. Vender se mi zdi, da ste že marsikaj zopet pozabili. Zató Vam danes iz nova povém dogodek o Klitu in Aleksandru Vélikem macedonskem.“

Spominjate se, da je potem, ko je zasedel prestol Aleksander, vladar majhnega in hrabrega národa, s svojo vojsko potoval po mnogih deželah, da si je podjarmil Grško, razdejal silno perzijsko državo in zmagovito prediral v bajno Indijo. Takó nezaslišane so bile njegove zmage, takó velikanske njega osvojitve, da so ga še živega častili po božje. In vender, kakó daleč je bil slavljeni junak od vzvišenega božanstva, kakó ni bil nič drugega nego slaboten, beden, celó hudoben človek, kadar so mu vzkipele strasti, kadar ga je obšla brezmejna častilakomnost, ponositost in prešérnost, s katero je gledal na ves svet!

Poslušajte.

Aleksander je imel prijatelja Klita. Izza mlada sta bila vzgojena skupaj. Klit mu je bil tovariš pri igrah in mladostnih dejanjih. Z njim je hodil na boj in se boril za njega slavo. Otel mu je celó življenje. Aleksander ga je ljubil in mu bil hvaležen. Védel je, da mu je malokdo udan takó kakor Klit, in vender je umrl zvesti prijatelj po njega roki!

Čestiti Perzepol, najsvetejši národní spomenik podjarmljenih Perzov, odmeval je od vriskanja zmagovitih Macedoncev. V najkrasnejši dvorani starodavnega poslopjâ je sédel pri dolgi mizi Aleksander z najboljšimi junaki, med katerimi je bil tudi Klit. Vinjeni so bili od zmage in ognjevitih vin perzijskih in grških. Aleksandra je bilo slišati največ; ponašal se je s svojimi deli, svojim junaštvom in s prirojenim božanstvom.

„Vsi ste orodje moje roke,“ zaklical je. „Vsi ste moji sužnji, drobne zvezde, ki dobivajo luč od mene, iskrečega solnca! Jaz sem vaš bog, vi ste molilci moji. Vi ste prah, katerega teptam z nogami, vi niste nič brez mene, najsilnejšega junaka vseh časov in vseh národov.“

Takó in še prešérneje je govoril Aleksander, ki ni bil nikdar manjši in nevrednejši nego tedaj, ko je mislil, da je prvi izmed ljudij. Njega vojvode so kâr kipeli od jeze, da jih je takó zaničeval, Kit pa je poskočil izza mize in na njega samega zvrnil sramotilne besede: „Kaj bi bil ti brez nas, ki smo ti odprli pot do zmage in slave?“

Kaj bi bil brez mene, da te nisem nedavno otel smrti? Mólči, Aleksander, in ne hvali se. Brez vojske in vojvod si slabši, nego najpreprostejši vojak'.

Bled od togote plane Aleksander kvišku in zgrabi za kopje. V hipni strasti pozabi staro zvestobo in ljubezen prijateljevo, takisto pozabi junško dejanje, katero mu je otelo življenje. Klitovi prijatelji slutijo zlò in odvedejo tovariša iz dvorane. Toda vrne se in med vrati stojèč iz nova očita Aleksandru njega nehvaležnost. Zdajci priletí kraljevo kopje po zraku in se zabode Klitu v srce, da se pri tej priči zgrudi. Aleksander, ki je mislil, da je bog, bil je sedaj morilec.

Prestrašeni so strmeli Macedonci na le-tá prizor in se umeknili svojemu kralju. Aleksander pa je sedèl bled in otrpel, in strašno kesanje ga je obšlo. Tudi pozneje ni mogel pozabiti zlega dejanja: krvava podoba umorjenega prijatelja se mu je kazala v sanjah in ga podnevi spremljala na potih krvavih zmag. Nikjer in nikoli mu ni bilo mirú do smrti.

„Spominjajte se povesti, plemič Bogomir,“ sklene gospod Svetin, „kadar Vas hoče premagati zli duh strasti! Jeden nepazen hip Vam utegne pokvariti srečo vsega življenja. Skrivàj sem videl, kaj ste danes storili nedolžnemu vrtnarju. Kàr nič se niste pomišljali, nego s kolom ste ga pobili, in prav takó bi ga bili prebodli z mečem, da ste ga imeli. Prosite Bogá, Bogomir, da se iznebite nesrečne nagle jeze, brezmejne pohlepnosti do vladanja, ki ne more prebiti nikakerš-

nega upora. Nesrečni bodete, ako se ne naučite krotiti svojih strastj.⁴

Bogomir molčí. Zavéda se, da bi ga ne opravičila nobena beseda. Molché zakrije obraz in se ne upira očitajoči zavesti. Gospod Svetin odide, in Bogomir ponoví svoje sklepe in obete.

Osem dnij so pomagali opomini gospoda Svetina in vestí. Teden pozneje pa je bil Bogomir prav takšen, kakeršen je bil prej, in že niti ni mislil na dogodek o Klitu in Aleksandru. Gospoda Svetina se je izogibal, kolikor se je dalo. Le-tá je sevéda tožen spoznal, da bi jedino huda usoda utegnila izpuliti plevel iz srca Bogomirovega.

Sedmo poglavje.

Huda nesreča.

Minilo je morda leto dnij po tem dogodku, ko sta se nekega popóldne grof Roman in Bogomir razgovarjala dôkaj resno.

„Čas je, sin moj,“ pravi grof, „da si oskrbiš redno delo, primerno svojemu znanju in svoji nadarjenosti. Ali še nisi premišljal, česa bi se lotil, da bi si zaslužil spoštovanje ljudij?“

„Ne, strijc,“ slôve hitri in odločni odgovor. „Tudi nečem iti od Vas, dokler živite.“

„Kaj pa, če umrem, ljubec moj?“

„Oh, kaj! Živeli bodete še dolgo. Saj Vas je življenje in zdravje sámo! Prosim Vas, ne govorite več o tem.“

„Pač, sin moj, takó ni nič, da zapravljaš lepo svojo mladost brez posla. Izberi si, kar hočeš biti. Ako te mika sijajni vojaški stan, poskrbim, da ti bode prijetno in da te hitro povišajo. Ako te mikajo skrivne in temne poti politike, odprem ti vrata, skozi katera lahko vstopiš. Ako te veseli krasota cesarskih palač, ako bi rad spoznal sijajen knežji dvor in bival na njem, reči mi je, kakor véš, le jedno besedo, in zdajci dobiš službo blizu vladarja, da te bodo vsi zavidali. Ukreni, kaj hočeš.“

„To sem že ukrenil, ljubi strijc,“ odgovori Bogomir nekoliko nepotrpežljivo. „Kár nič me ne mika, da bi zamenil prostost z vojaškim hlapčevstvom, političskimi zvijačami ali s klečeplazenjem po dvoru. Prost hočem biti in nezavisen. Nihče mi ne bode veleval razven Vas, strijc. Dobro mi je pri Vas, nikamor ne pojdem.“

Trma netjakova užali grofa. „Pazi, Bogomir,“ reče zató, „da se ne bodeš kesal tega, kar govoriš sedaj tolikanj lahkomiselnó. Ako umrem, ne bode nikogar, da bi te ljubil in skrbel záte kakor jaz, in utegnili bi —“

„Toda, strijc, saj sem Vam vendar že povedal, da še ne umrete takó naglo! Dajte mi časa, morda se jutri ali za teden dnij ali v nekaterih tednih odločim za kakov stan, Vam na ljubo. Sedaj pa pojezdiva pod milo nebó. Kár

vrtil se mi od vsega, kar ste mi pripovedovali. Čemú skrbeti, ko je še čas, da je človek vesel? Pridite, strijc, pridite!"

Grof vzdihne zaradi svojeglavosti Bogomirove, vstane in se napoti z Bogomirom v hleve, da bi si dala privesti konja in potem kam pojahala.

Nekaj tednov mine, in Bogomir niti ne misli na to, da bi kaj odločil o svoji prihodnosti. Grof pa je itak védel, da bi bilo vse prigovarjanje zastonj, zato ga sploh ni opominjal njega obeta. Morda bi bil menj popusten, da ni ležala opóroka, spisana Bogomiru na korist, dobro spravljena v njega pisni mizi. Saj se mu ni bilo treba bati, da bi bilo Bogomiru kdáj iskati službe.

Bogomir je mislil skoro prav takó. Dokler bi živel strijc, ne pogrešal bi ničesar. In strijc je bil takó krepak in zdrav! Česa neki bi se bal Bogomir? Kaj mu bode uniforma, kaj politika, kaj komorniški ključ, katerega bi morda kdáj dobil? Ne, ne! V strijčevem gradu je lahko zapovedoval, zunaj v svetu bi moral slušati. Poslušnost! Hej, to je grda beseda! Takó neprijetno mu je zvenela po ušesih!

In vender bi bil dal pozneje ne vémo kaj, da se je še o pravem času naučil poslušnosti!

Bilo je jeseni, in krasen dan je napočil. Iz skratne oblačne postelje je vstalo kraljevo solnce in se veličastno dvigalo na nebu. Kamor so padli njega žarki, povsod se je zasvetila zemlja, in zdelo se je, kakor bi bila posuta z iskrečimi demanti. Na vsaki bilki, na vsaki jesenski cvetici

4 je visela rosna kapljica, katera je ujemala solnčne žarke in jih odbijala v tisočeri krasoti. Gozdi so se svetili rjavo, skratno in zlato; oblekli so najlepše, pisano jesensko krilo. Toda nobenega petja ni bilo več v njih. Malokdaj si začul jednomo in neprijetno kričečo pisano šojó, ostro vpijočo žolno ali zamolklo trkajočega detala, ki je izpod skorje potezal hrano svojo. Vse ptice pevke, slavci in drozgi, kobiljarji, liščki, ščinkovci, čižki, konopljenke in črnoglavke, vsi so ali že odšli ali pa so se napravljali na odhod, da bi ubegnili zimskemu mrazu. Brezglasno, potapljuje prsi v žareči zarji, plula je skoro nevidno dobro urejena jata labodov proti toplemu jugu. Za njimi je letela brezštevilna tolpa lastavic, potem četa kričečih in žlobudravih vran, da je bilo nebo kár temno. Končno si videl še žrjave, divje gosí in race, vse hiteče proti milemu podnebjú južnih pokrajin.

V grofovem gradu je bilo že zarano vse izredno živahno. Velik lov je bil napovedan, in od blizu in daleč so prišli grofovi prijatelji, da bi streljali zajce in jerebice, jelene in srne. Na dvorišči so že stali plemeniti konji nauzdani in nasedlani, srčno teptali po tleh in rezgetali v čvrsti jutranji zrak. Veselo lajaje so skakali brzonogi močni psi okolo njih in se podili po dvorišči.

V graščini, v jedni najkrasnejših dvoran, zbrali so se lovci in se za bodoči napor krepčali z dobrim zajutrekom in ognjevitimi vini. Pripovedovali so si lovske dogodke, sedaj resnične, sedaj

zlagane, in dostojno so se jim čudili; šale so švigale semtertja in poviševale dobro voljo plemenitih lovcev celó do prešérnosti; smeh se je razlegal, čaše so zvenele, napitnice so se govorile, in noben čmeren ali temen obraz ni motil razposajenega veselja lovskih tovarišev. Toda nihče ni bil takó vesel kakor Bogomir. Brez mirú je švigal med gosti, sedaj napil komu na zdravje, sedaj povedal káj dovtipnega, potem se zopet zasmijal, zavriskal in zapel od zgolj radosti in razposajenosti. Bogomir sam je bil največ vzrok, da lovcev ni minila dobra volja, nego da se je vedno oživljala iz nova. Kjer je bil slišati njega jasni glas, kjer so se iskrile njega oči in žarila njega lica, ondu je bilo veselje najglasnejše, vriskanje najhрупnejše, in ondu so zvenele čaše najlepše.

Napósled je bil čas odriniti; lovci so vrgli torbe čez rame, vzeli nabite dvocevke in zvihrali po širokih stopnicah na dvorišče. Bogomir je bil prvi na konji in odjahal od zgolj veselja nekoliko naprej.

V tem je stal grof Roman na zadnji stopnici in pazno ogledoval svojo puško. Lovec njegov je stal poleg njega.

„Čuj,“ reče grof, „prinesi mi drugo puško. Ta mi je pretežka za danes. Lahko vzameš dvocevko z damasciranima cevéma in srebrnimi okraski na petelinu in kopitu. Lahka je in mi ne bode nadležna. Pojdi hitro.“

„Ali bi ne vzeli rajši druge puške, gospod grof?“ odgovorí lovec spoštljivo. „Zdí se mi, da

se je jedna cev nekoliko poškodovala na zadnjem lovu, in odložil sem jo, da jo dam preiskat.“

„Oh, kaj!“ vzklikne grof. „Dobra bode, in druge ne vzamem. Hitro pónjo!“

Lovec si ne upa več ugovarjati in prinese puško. Grof jo ogleduje, preiskuje petelina in cevi — vse je v redu. Samó nekje na levi cevi je videti majhna majhna razpoka, in lovec opozorí svojega gospoda nánjo. Grof se zasmeye.

„Neumnost!“ reče veselo. „Streljal sem že s slabšimi puškami, ne da bi se mi bilo kaj pripetilo. Ta je dobra!“

Rekši obesi puško čez ráme, zasede perzij-skega konja in zdirja za gosti, kateri so že odšli nekoliko dalje.

Skoro pridejo do lovišča, in puške začno pokati. Psi neprestano iztikajo po preplašeni divjačini, podé trepetajoče zajčke z ležišča in silijo jerebice, da bežé iz varnih skrivišč. Strelj pokajo na desni in na levi stráni, spredi in zadi. Kjer pokne, zgrudi se divjačina, in skoro je lovišče prazno. Lovci poberó plen in se bližajo gozdu, na pogubo srnam in jelenom. Vsi vzamejo sedaj namesto ložjih dvocevk puške s krogliami. Grof Roman pa obdrží svojo puško, saj se je iz nova izkazala, da je dobra. Samó namesto s svinčenimi zrni jo dá nabiti s krogliami.

Dalje gredó v gozd, hejsa, kar tekó konji, Bogomir sevéda prvi kakor po navadi. Bil je danes ves razposajen.

Konje izročé služabnikom, lovci stopijo v dolgo vrsto, pripravijo puško na strel in predirajo péš v goščo. Skoro pokne puška tu, puška tam. Grof Roman je že nepotrpežljiv, ker ne more ustreliti ničesar. Toda sedaj! — Počasi stopa šestnajstleten jelen naravnost proti njemu. Oprezno se ozira, zviija vitki vrat, drží lepo glavo s krasnim rogovjem pokonci in pazno prisluškuje. Kakó lepo mu plešejo vitke noge po tleh! Grof dvigne puško in pomeri. Le še nekoliko korakov, in jelen je dovòlj blizu. Zdajci osupne, ustavi se in nagne glavo nazaj. Grof hipoma izproži, puška pokne, jelen visoko poskoči in ubegne. Zopet pokne petelin, da bi poslal kroglo iz leve cevi za njim. Pok, krik, dim in — vse je tiho. Jelen zbeží nepoškodovan dalje in dere bliskoma skozi goščo. Grof pa leží krvav, razmesarjen, težko dihaje na tleh in se bori s smrtjo. Cev se je razletela na tisoč koscev, in iz zijoče rane na glavi mu nevdržno uhaja življenje.

Lovec, ki je bil nekoliko v stran od svojega gospoda, glasno zakričí, ko ga vidi padajočega, in plane k njemu. Njega vpitje se razlega po gozdu, in od vseh straníj prihité lovci. Bledi in otrpli stojé okolo ranjenega grofa in ne vedó kaj storiti, takó so zbegani. Tožèč prihití Bogomir, ki je že zvédel nesrečno novico. Jokaje poklekne poleg težko sopečega ranjenca in ga rosí s solzami.

Nekaj časa mine, predno se grof zavé. Napósled izpregleda in strmí okolo sebe. Bogomir še vedno klečí pri njem in ga drží za roko.

„Bogomir, sin moj,“ reče grof s slabotnim glasom in silno naporno, „smrt me je zalotila. Nekaj hipov še, in ne bode me več. Bodi priden — brzdaj strasti — in bodi srečen. — Pisna miza — v nji — bodeš nekaj našel — Bog te varuj — varuj, sin moj!“

Vzdih, zadnji krčevit giblje, grof sopne po zraku in — umrje.

Od žalosti se nesrečnemu netjaku malone razpoči srce. Ne gane se od strijca, trdo drži njega otrplo, ledeno roko in se ne méni za nič, kar se godí okolo njega.

Kakó hitro se mu je razposajeno veselje izpremenilo v najbridkejšo žalost!

Od vej spletó nosilnico, položé nánjo mrliča in se vrnejo v graščino. Prijatelji, katerih veselje je nekoliko ur prej oživljalo jasne dvorane, odjašejo domóv, ne da bi se poslovili pri Bogomiru, in ta ostane napósled sam s svojo žalostjo in bedo.

Molčimo o njega brezupnosti in pekoči bolesi! Izgubil je svojega dobrotnika, jedino srce, katero ga je ljubilo in očetovski skrbelo zánj.

Grofa so položili v rakev njegovih dedov, in puste so bile sobe, v katerih si prej slišal njega veseli smeh, ljubeznivi razgovor in šale. Odkar se je pripetila nesreča, Bogomir ni stopil vánje. Sploh mu ni bilo do tega, kar se je go-dilo v graščini. Tih in mrāčen je posedal v svoji sobi.

Nikogar ni trpel poleg sebe razven časih male Berte, ki je ž njim plakala po mrtvem

strijci. Niti zapazil ni, kakó drugače so se vèdli posli; videl ni porogljivih pogledov, niti ni slišal zasmehovalnih in nesramnih besed, katere so govorili o njem. Bilo mu ni do tega, da je odšel odposlanec grofu Hugonu naznanit nesrečo in ga naprosit poročila, kaj storiti.

Vsakdo je mislil, da je grof Hugon zakoniti gospodar grofije, in nihče niti ni slutil, da je grof Roman spisal oporoko in postavil svojega netjaka za dediča. O tem ni mogel služabnikom nihče kaj povedati. Stari sodni upravnik, ki je podpisal in podpečatil oporoko, umrl je nedavno, drugo pričo, notarja, pa so prestavili v daljen kraj.

Takó so torej mislili služabniki, da je Bogomir doigral, in vèdli so se nespoštljivo proti njemu. Mladenič tega ni zapazil, dokler ni šel nekoč k rastlinjakom, da bi mali Berti prinesel nekoliko sadja. Natrga si grozdja, nekaj pomaranč, položi jih v jerbašček in hoče ravno priložiti mali svoji zalogi sočno ananas, ko ga krepko prime vrtnar in mu reče z osornim glasom:

„Kakó li si upate pleniti drevje in cvetnike? Pri tej priči se poberite, sicer Vas kàr vržem z vrta.“

Bogomir vzpogleda, in njega obraz, bled in upál od žalosti, zardí se od jeze.

„Ali si blazen, človek?“ odgovorí mu. „Ali si pozabil, kdo sem jaz in kdo si ti? Izgúbí se, da ne bodeš zopet čutil, kakó težko udari moja pest.“

Nikar da bi odšel, zasmeye se vrtnar na vse grlo in hoče Bogomiru iztrgati nabrano sadje.

„Plemič, nikar se me ne doteknite!“ vzklikne porogljivo. „Dôba vaša je minila, in brez kazni ne bode te ravnali po svojem! Oni, ki Vas je branil, ne živí več, in Vi niste torej nič. Sèm jerbas!“

Bogomir trepeče od togote. Kàr le more, in razdražen, da nič takega, pahne vrtnarja od sebe, vrže ga ob cvetična stojala, da vrtnar vse podere in kàr obleží. Nató ponosno odide, ne da bi še kàj pogledal svojega razžalitelja. Prišedši v svojò sobo, dá mali Berti sadje, nató pa se vrže na zofo, skrije obraz v blazine ter joče krčevito in bridko. Sedaj se je prvič domislil prihodnjosti, in mračno pretèč se je kazala njega duši. Kaj bode ž njim, ko počiva dobri strijc, prijatelj in zaščitnik v grobu? Kaj početi brez denarja, brez pravega znanja, brez močí in spretnosti za delo? Jokal je.

„Kaj ti je, Bogomir?“ vpraša mala Berta in ga sočutno objame. „Prosim, prosim, povej mi, zakaj se jočeš. Ali bi rad kàj pomaranč? Ali grozdja? Ne? No, povej mi, kaj ti je, ljubi Bogomir, sicer se res kàr zbojim.“

Bogomir si otare solze, pogladi lasé s čela in vzdihne. „Oh, ubogo dete!“ reče ji, „tebi se ne bode godilo bolje nego meni. Tuj gospod pride semkaj; tuj gospod bode zapovedoval, naju zapodil iz hiše, pehnil na ulice in naju prepustil siromaštvu, ali pa bode grdo ravnal z nama, če

sploh ostaneva v gradu. Takó prijazen in dober ne bode kakor grof Roman, moj strijc!“

„Toda saj nama ni treba odtod!“ vzklikne Berta marljivo. „Saj je vender vse tvoje, kar je bilo strijčevo. Zató se ne jokaj, Bogomir! Veséli se! Kdo neki bi zapovedoval tukaj nego ti?“

„Grof Hugon pride,“ reče Bogomir. „On je sedaj gospod, in ob njega milosti morava živeti. Dà, ako bi ne bil strijc umrl takó nagloma, da bi bil lahko spisal oporoko, tedaj sevéda bi bil skrbel za naju. Takó pa —“

„Oj!“ vzklikne Berta, „sevéda jo je spisal! Saj sem bila zraven, ko je bil tukaj sodni upravnik in ko je nánjo pritisnil svoje velike pečate in se podpisal. Saj še ni dolgo temu.“

Pozorno posluša Bogomir te besede. „In kje si slišala in videla, kar pripoveduješ?“

„Vse v strijčevi sobi,“ odgovorí Berta in obširno pripoveduje, o čem je govoril rajni grof z obema sodnima gospodoma.

Dasi je bilo pripovedovanje zmedeno in časih nejasno, vender je Bogomir spoznal, da mora kje biti oporoka. Tudi se zdajci spomni besed umirajočega grofa, da je v pisni mizi nekaj zánj spravljenega.

Oči mu plamené in lica goré. „Pridi, Berta, précej bodeva videla, ali je resnična tvoja povest. Prej ne dobodem mirú, dokler ne preiščem pisne mize in ne najdem, kar moram imeti, da bodem lahko vladal tukaj kakor gospodar.“

Oba gresta v grofovo sobo, zakleneta se, da bi ju nihče ne motil, vidita ključ pisne mize obešen na navadni prostor, in Bogomir odprè omaro in predala. Težko diha, in roke se mu tresejo. Listíne sléharne vrste, pisma, plačane pobotnice, posamične časopisne številke, nekaj redov na pisanih trakovih, različno orožje, bodala, samokresi i. t. d., vse to ugleda Bogomir in vse potisne od sebe, ne da bi kaj pregledal. Tega pa, kar hoče, ne dobí. Zopet in zopet vse preobrúne, pregleduje vsak list, iztika po vseh listínah, ali oporoke ne najde. Upanje mu napósled izgine.

„Zmotila si se,“ reče Berti. „Nikjer ni niti sledú o oporoki, in vender sem preteknil vse omarice in vsa predala. Ničesar ni!“

„In vender se nisem motila!“ odgovori Berta marljivo. „Ondu v dolbini pri oknu sem stala za zaveso in se igrala s svojimi punicami. Nihče me ni videl, jaz pa sem slišala vse, kar se je govorilo. Čula sem, kakó je grof sodnemu uradniku zapovedal, naj ničesar ne pripoveduje o oporoki, zlasti tebi ne, ker si taka vihra in ker bi bil neukróten in preponosen, ako bi védel, kakó bodeš še bogat. Ne motim se, Bogomir, prav res ne, in oporoška mora nekje biti.“

Dete je govorilo také jasno, da je Bogomir popolnoma verjel tem besedam in iz nova preiskal usodno mizo, ali zopet brez uspeha. Mislil je na to, da bi utegnilo biti v pisni mizi skrivno predalce, in je trkal in tolkel po nji, ali zaman.

Nikjer ni bilo ničesar. Napósled prestane in se vrne potrť v svojo sobo. Trepetaje in plaho je pričakoval grofa Hugona, katerega doslej še ni videl.

Osmo poglavje.

Grof Hugon.

Bil je deževen, temen večer; nobena zvezda ni svetila na nebu. Veter je podil oblake, vršel po drevesnih vrhovih in zvižgal po hodnikih grofovske graščine. Težke kaplje so vršele po oknih, v sobi pa je sedel zamišljen in žalosten Bogomir pri goreči svetilki. Z roko je podpiral trudno glavo in neprestano strmel v noč.

Zdajci odpahne velik veter okno, dež porosí sobo, in svetilka ugaša. Zajedno začuje vzdramljeni Bogomir poštni rog in drdranje vozá. Hitro stopi k oknu, pazno posluša in se trudi, da bi kâj ugledal v temni noči. Poštni rog se sliši čimdalje bliže, topot konjskih kopit bije Bogomiru na uhó, in po nekaterih hipih postojí pred grajskimi vrati visok, težko obložen, trdno zaprt voz. Služabniki prihité od vseh straní svetit in pomagajo z vozá možu, zavitemu v potniški plašč. Bogomir se ustraši temnega in otrplega obraza tujčevega.

„Moj Bog!“ vzdihne pobit, „to ni prijazni obraz grofa Romana!“

Končno zaprè okno, zagrne ga in hodi nemirno po sobi, govorèč sam v sebi.

„To je torej grof Hugon! To je moj strijc, katerega še nisem videl. Kakó me li vzprejme? Kaj bode storil záme? Bojim se, da ga ne bodem mogel ljubiti; grdo bode ravnal z menoj. Bodisi! Postavim se mu po robu! Oporoka grofa Romana se mora dobiti, in potem bodem jaz gospodar tukaj. Brez boja me tuji strijc ne izpodrine!“

Ubožec! Opiral se je na pravico, ki ni imela druge podlage nego besede sedemletnega deteta. Dà, ako bi se mu bilo posrečilo najti oporoko ali vsaj pripraviti semkaj še živečo pričo! Toda takó se mu ni bilo kàj nádejati.

Vrata se odpró, in mala Berta smukne v sobo. „Tuji strijc je došel, videla sem ga. Oh, videti je takó teman, takó hud! Bojim se ga, ako mislim nánj!“

In kakor bi iskalo zavetja, pritisne se dete k mladeniču, kateremu samemu je treba podpore, dasi se mu še ni sklonil ponos in ne upognila ošabnost.

„Miruj, Berta!“ reče ji. „Kdor ima črno brado, temno okó, ni še hudoben. Grof Hugon je morda dobrosrčen, počakajva, kaj ukrene. Saj sem vender netjak njegov, in ti si dobro, ubogo dete, katerega ne bode pehnil na cesto. Ako bode dober in prijazen, poskušal ga bodem ljubiti; ako je trd in prevzet, upiral se mu bodem in se škliceval na oporoko najinega rajnega dobrotnika. Saj bodeva videla, kaj se zgodí.“

„Oh, Bogomir,“ odgovori Berta, „bojim se! Prosim te, potrpi, saj veš, da te služabniki nimajo radi, in ako te očrne grofu, težko ti bode. Udaj se! Oporoke ni in dokler je ni, gospodar je grof Hugon. Ukloni se, Bogomir, in pomisli, da te ne brani več dobri tvoj strije!“

Dete je govorilo dobro in pametno, in Bogomir bi si bil prihranil dôkaj neprilik, da je slušal dekletce. Ali ponižnost in popustnost mu ni bila dana, in ponašal se je z dozdevno svojo pravico. Čmeren želí Berti lahko noč in jo odslóví. Do polnoči hodi po sobi in vedno premišlja o oporoki. Takó trdno je verjel nánjo, kakor bi jo imel spisano in zapečatenó v rokah.

Slabo zánj, da je ni imel! Še slabše, da se je skliceval nánjo! — Napósled je legel spat in pozabil vse misli, upe in sklepe.

Dočim je Bogomir premišljal o bližnji prihodnosti, sedel je grof Hugon v sobi rajnega brata in si vse uredil kàj pripravno in prijetno. Več služabnikov, med njimi tudi stari Peter, bilo je okolo njega; vsi so ponižno čakali njega ukazov. Niti pogledal jih ni, nego se z jedjó in pijačo krepčal po napornem potovanji. Napósled vrže servijeto na mizo, obrne se in migne služabnikom, naj odidejo. Samó osební služabnik grofa Romana mora ostati.

„Slišal sem,“ povzame grof, „da biva tukaj moj netjak Bogomir. Zakaj se mi ni prišel poklonit?“

Služabnik ne izpregovori précej. Védel ni, kaj namerja grof z mladeničem, in zató se ga ni upal ni zagovarjati ni tožiti.

„No, govôri odkritosrčno!“ nadaljuje grof. „Pravijo, da je ponosen in ošaben bedak. Ali je res? Zahtevam resnice!“

„Aha!“ misli si služabnik, „milostnemu gospodu ni Bog vé kaj do mladiča. No torej, očr-nimo ga do dobra, dokler je še čas.“ — „Res je, milostni gospod,“ pravi nató glasno, „plemič je ponosen in prevzeten, da nič takega. Ako ga kdo précej ne sluša, pri tej priči ga pobije na tlâ. Takó se je že pripetilo nekolikokrat. Šele zadnjič vrtnarju, ki je vender samó branil svojo pravico in varoval Vašo svojino.“

„Kakó je bilo to?“ vpraša grof.

„Ej, Bogomir je rogovilil po rastlinjaku in povsod trgal najboljše sadje in najlepše cvetice. To je hotel vrtnar zabraniti in je plemiču spošt-ljivo povedal, da ni popolnoma prav, ako vse razdene, in da bodete Vi, gospod grof, težko za-dovoljni ž njim. ‚Kaj,‘ vzklikne plemič, ‚kaj? Grof Hugon?‘ Oprostite, da takó brez okolišev imenujem Vaše imé — ‚kaj mi je do grofa Hugona? Po strijčevi oporoki, ki se skoro najde, gospodar sem tukaj jaz! Varujte se, bebcí, da vam ne raz-bijem glave!“

Vrtnar je hotel še nekaj ugovarjati, da bí varoval Vašo korist, gospod grof. Ali plemič mu osorno ukaže, naj odide, sicer ga vrže iz rastli-njaka. In ko vrtnar še ne odide, plane nánj

kakor divjak, podere ga in ga takó naklesti, da leží še danes bolan.“

Ko dokončá služabnik to povest, sestavljeno od laží in resnice, umolkne in prežeče ogleduje grofa. Kár tako ni omenil oporoke; že naprej je hotel Bogomiru odtegniti vso ljubezen novega gospoda. Sicer nista ni Bogomir nikar še mala Berta kdàj proti služabnikom govorila o oporoki, toda poslušali so ju skrivaj, in takó marsikaj zvedeli o nji.

Grof Hugon naguba čelo in si pogladi črno brado.

„Takó, takó,“ reče potem, „plemič Bogomir streže po moji svojini in bi rad sédel lepo in zložno v to, kar je mojega? Kaj blebetá o oporoki, he?“

Služabnik, prav tisti, na katerega je nekoč Bogomir hujskal psa, nasmehne se potuhnjeno in reče: „Ej, plemič trdi na vse pretege, da je rajni milostni gospod spisal oporoko in postavil njega za dediča. Misli si, da ste mu Vi uplenili svojino, in da je on sam zakoniti posestnik lepe grofije. Ali je res, kar trdi, o tem ne morem soditi. Sevéda se mi zdí, kakor bi bila njega trditev nekako upravičena. Pred letom dnij je namreč dobri milostni gospod poklical dva sodna uradnika, in se zaprl ž njima tukaj v sobo. Kaj so se pogovarjali, tega ne vém. Vender sem slišal zunaj pred vrati časih besedo oporoko v zvezi z imenom Bogomirovim, in utegnilo bi res biti, da je pokojni gospod grof spisal poslednjo svojo

voljo in sicer na korist svojega netjaka. Plemič Bogomir je že kàj zvédel o tem, zakaj pred nekaj dnevi še je preteknil vso to sobo in iztikal po oporoki.“

„Takó?“ vpraša grof. „No, tedaj mu bode pač treba nekoliko zapehniti duri. Takih ošabnih, ponosnih, domišljavih dečakov ne maram. Nekaj stotakov mu odmerim na leto in ga pošljem v šolo, da se bode kàj učil. Vohunov ne potrebujem pri sebi! — Odidite!“

Takó reče služabniku; ta mu še želí lahko noč in hitro odide.

Toliko da zaprè vrata za seboj, skoči grof Hugon s stola, zaklene se in sam išče oporoke. Zdelo se mu ni kàj neverjetno, da mu ni brat zapustil ničesar, saj ga ni ljubil in se niti ni menil zánj, odkar se je zakopal v staro gnezdo sredi gozda, zaigravši vse imenje. Netjak pa se v zadnjih letih ni genil od strijca, laskal se mu je, otél mu celó življenje, strijc ga je imel kakor za rodnega sina, Bogomir je smel delati, kar se mu je ljubilo. Grof ga je razvajal in sploh ravnal ž njim, kakor da je njega prihodnji dedič in naslednik. — Čim bolj je grof Hugon preudarjal vse to in besede služabnikove, tem menj je dvojil, dá mora res kje biti listína v njegovo škodo.

Kakor pred nekaj dnevi netjak, iztikal je sedaj on po vseh predalih in omaricah pisne mize in iskal tajnih predal. Ali našel ni ničesar in zató je šel spat dôkaj mirnejši, da bi počíl po

napornem poti. Drugo jutro ugiblje, kaj ukreniti z netjakom.

„Ako ga pošljem brez odloga iz graščine, zdelo bi se ljudem čudno, in ne vém, kakó bi sodili o meni“, misli si. „Bolje, da mu res odločim nekaj na leto in ga pošljem iz dežele na potovanje. Takó ga bodem varen, in mimo tega ne bode mogel iskati oporoke.“

Grofu je vselej izginila kri z obraza, kadar se je domislil oporoke. Bal se je te listine in kár strepetal misleč, da bi moral kdáj netjaku prepustiti krasno posestvo.

Sedaj pozvoní in ukaže služabniku, naj pokliče Bogomira. Služabnik hití iz sobe, stopí, ne da bi potrkal ali želel dobro jutro, v Bogomirovo sobo in mu kratko in točno poročí ukaz grofa Hugona. Neotesanost tega posla, ki se je še pred nekaj tedni kár stresel, ako ga je le pogledal, razljuti Bogomira. „Povejte strijcu, da pridem précej“, reče mu. „Da pa zopet ne pozabite, kakó se je treba vésti proti meni, Vi malo-pridnik, ki krožnike izmenjavate, dam Vam spomin na pot.“

Rekši vrže za odhajajočim služabnikom hlapca za čevlje, in sicer takó silno, da bi ga brez dvojbe ubil, ako bi ga ne bil zgrešil. Služabnik se ne mudí dalje, nego kár najhitreje pobegne h grofu Hugonu, da mu opiše to novo dejanje Bogomirovo, hudo, kolikor bi se dalo. Grof ga potolaži.

„Le mirni bodite“, reče mu, „mučil Vas ne bode dolgo. Posvetim mu, kakor je vreden.“

V tem se je Bogomir oblekel in sedaj stopi ponosno kakor vselej v sobo k svojemu strijcu. Kratko se pozdravita, nató pa se gledata kaj pozorno in bistro. Bogomirov pogled je izzivajoč, drzen in trden, grofov takisto ponosen, toda nekoliko plašnejši; tudi se mu čelo temno zmračí. Napósled séde, migne Bogomiru, naj séde njemu nasproti, in reče mrzlo in osorno:

„Vi ste torej moj netjak, katerega še nisem videl do danes. Drzen dečko se mi zdite. Žál, da ne smete biti drzni proti meni. Čul sem že, kakšne neumnosti ste delali, dokler je še živel slabotni moj brat, ki Vas ni mogel krotiti. Grdo ste ravnali s posli, ker se Vam ni bilo bati kazni. Svetujem Vam, da ne poskusite nikoli več kaj takega, ako nečete, da Vas ne kaznujem. V takih stvaréh se ne šalim, zapomnite si to, dečko moj!“

Bogomiru vzkípí srce od togote in jeze, ko začuje te porogljive in pretéče besede; kár zadušiti ga hoče. Kri mu šine v obraz, précej nató pa obledí kakor stena. Ves se trese, toda ne od strahú, ampak od notranje razvnetosti.

„Predno mi žugate, strijc“, vzkípí napósled, „dobro premislite, ali tudi lahko zvršite svoja žuganja. Akotudi sem mlad, vender se vém braniti žaljenja in se osvetiti zánje. In nikar me ne dražite. Utegnilo bi se zgoditi, da bodete kdáj na mojem mestu, jaz pa na Vašem in da Vas poženem iz gradú, o katerem pravite, da je Vaš.“

Vsega še ni konec, in resnica se mora izpričati, kadar bode čas.“

Grofu Hugonu se kár spači resni in mračni obraz. Sovražno in potuhnjeno se mu zasvetijo oči, obrvi pa se mu zježé.

„Mólči, nepremišljeni dečko, ne jézi me, sicer te zdrobim!“ vzklikne gromovito. „Ti stvar moje milosti, moje usmiljenosti, ti uboga para, da bi mi žugal? Začasa ti še izderem strupne zobé! Hlapec bodeš, v livréjo te vtakne m, pse nahujskam náte, ako se mi še kdáj takó-le postaviš po robu. Izgúbi se! Skoro zaslišiš, kaj ukrenem zaradi tebe. Poberi se, pravim!“

Grof plane s stola in mu pokaže duri.

„Grem,“ odgovori Bogomir krepko in je še vedno strahovito bled. „Grem, toda ne da bi slušal Vaše povelje, katero zaničujem, nego ker sam hočem. Z Bogom, strijc. Sovraštvo in boj bodi med nama. Ne mislite si, da ostanem le uro dolgo tam, kjer niste ravnali z menoj kakor z netjakom in sinom svoje sestre, ampak kakor z najslabšim hlapcem. Z Bogom, in zapomnite si to uro. Vidiva se še kdáj, toda drugače nego danes.“

Še jedenkrat se ozrè Bogomir ves razkačen na strijca, kipečega od jeze, in zvihrá iz sobe, kakor da je blazen. Grof Hugon ga ne pridržuje, zakaj prepričan je, da bi ne mogel omajati jeklene odločnosti, strastne trme plemičeve. Zdí se mu celó, kakor da se je oprostil velike teže, ko je mladenič odšel iz sobe. Močni mož je trepetal pred slabotnim dečkom.

Bogomir zdirja v svojo sobo, popade nekaj denarja, daril pokojnega strijca, zaprè svoje imetje v kovčeg in je trdno odločen, da gré iz gradú po svetu iskat sreče. Nobene solze ne potoči, celó srečen je, da se je tolikanj hitro odločila njega usoda. Na mesto mučnega pričakovanja, ki ga je stiskalo bolj nego vse drugo, stopila je gotovost. Sedaj je védel, da mu ni od strijca pričakovati drugega nego sovraštvo in preganjanje, in lahko se je pripravljaj na to. Na bodočnost ni mislil, in če je mislil nánjo, bal se je ni. Dovòlj se je čutil močnega, da bi se boril proti viharnemu svetu.

Še ni spravil vsega, ko stopi k njemu mala Berta, vsa objokana in se mu ihtèč privije.

„Oh, Bogomir, kakó je to strašno, da hočeš od mene! Zakaj me nisi slúšal? Zakaj nisi potolažil strijca? Oh, Bog, kakó li se ti bode godilo po svetu?“

„Mólči, Berta, ljubo dete moje,“ odgovorí Bogomir. „Ne jokaj in ne boj se! Mlad sem, zdrav in krepak. Ne bode mi težko dobiti službe. Samó ne pozabi me in ako bi kdáj našla oporoko, spravi jo in ne pokaži je nikomur nego meni. Ali bodeš?“

„Dá, dá, bodem,“ odgovorí Berta. „Nikoli te ne pozabim. In ako utegneš, poročaj mi kdáj o sebi.“

Bogomir ji obeta, da bode vsaj vsako leto jedenkrat pozvedoval po nji, in se potem posloví. Dolgo objema krčevito plakajočo deklico, poljublja

jo in plane iz sobe. Konjskemu hlapcu, ki mu je bil bolj udan nego drugi služabniki, naročí, naj mu spravi kovčeg v bližnje mesto, kjer ga bode čakal. Nató obrne hrbet dosedanjemu krasnemu bivališču in se napoti proti mestu, ne da bi se oziral, srce pa mu je polno najlepših nádej. Brez zadržka dospè v mesto, velí si odkazati v gostilni sobo in sedaj resno in dolgo premišlja, kaj bi storil.

Ko zavrže dôkaj načrtov, sklène napósled iti v stolno mesto, kjer bi že kaj dobil, kar bi bilo zánj. Precèj pokojno séde h kosilu, katero so mu prinesli v sobo.

Popóldne dospè kovčeg in Bogomir vpraša, kdaj odide vlak v glavno mesto. Postrežni krčmar ga poučí, da ob deveti uri zvečer, in nató Bogomir zvečer res odpotuje proti stolnemu mestu, ne da bi slutil, kakó mila mu je bila domá sreča v tem času.

Deveto poglavje.

Mala Berta najde oporoko.

Toliko da je šel Bogomir iz gradú, pošlje grof Hugon služabnika k mali Berti, da bi prišla k njemu. Ubogo dete si hitro otere solze, dahne v svojo žepno ruto, pritisne razgreti krajec na objokane očí in takó poskuša prikriti grofu sledi svoje žalosti. Nató odide trepetaje k njemu. Srce

ji bije malone glasno na težkem poti; boječe stopi v grofovo sobo.

„Pridi semkaj, dete moje,“ reče grof takó milo in prijazno, kakor more, „pridi k meni in povej mi, kakó ti je bilo dosihdob. Ne boj se in ne plakaj. Ničesar ti ne storim, in dobro ti bode prav takó in še bolje nego doslej, ako mi odkrito povéš, kar baje véš o oporoki pokojnega mojega brata. Govôri in ne zamólči ničesar.“

Berta nekaj trenutkov ne vé, kaj bi odgovorila, toda laž ji je zoperna, in zató pové po kratkem premišljanji odkritosrčno in natanko, kar vé o listíni. Grof Hugon jo posluša kâr najpozorneje.

„Torej v to mizo je pokojni moj brat položil listíno?“ vpraša jo napósled, ko je čul vse. „Vender pa,“ mrmrá sam v sebi, „oporoke ni dobiti, in ako je kje bila, morala se je zopet uničiti.“

Nemirno hodi po sobi in ves zamišljen skoro pozabi male Berte, ki se stisne v staro svoje zavetišče za zavesami. Iz preprostih njenih besed se je dovôlj prepričal, da mu brat res ni hotel zapustiti ničesar, in to ga je jezilo. Ker se je bal, da bi se še utegnila najti izgubljena listína, bil je od srca vesel, da je odšel netjak, kakor je mislil, za vselej iz gradú. „Vsekakor,“ rekel je tiho, „posestnik sem jaz in imam zató pravico. Jaz sem najbližji dedič, in oplenili bi me bili, da so mi vzeli dedščino. Ako najdem oporoko, in kdo drug jo more najti nego jaz, če je res kje,

kâr nič se ne bodem pomišljaj, nego uničim jo. Mladič Bogomir ne bode živel v izobilji, dočim bi jaz stradal. Ondu ne bode zapovedoval, kjer sem jaz gospodar po božji pravici.“

Ne da bi se menil za Berto, ki je slišala vsako besedo, gré napósled iz sobe, zaklene jo in gré doli, da bi si natančneje ogledal novo posestvo. Ko ga že ni slišati, pride Berta iz svojega skrivišča.

„Ne, ne, tega ljubi Bog ne bode hotel, da bi oplenili zapuščeno siroto, Bogomira, ki so ga pehnili v svet! Ako nihče ne skrbi zanj, skrbela bodem vsaj jaz.“

Rekši stopi k mizi in jo ogleduje. Ključ tičf v ključanici.

„Dobro vé m,“ nadaljuje zopet, „da je grof Roman tukaj shranil izgubljeno listíno. V to omarico jo je položil, in gotovo mora še biti v nji. Ali naj je tudi iščem? Greh menda ne bode.“

Odločno odprè Berta predalo in iztika po njem. Vsak popir pregleda natančno in vsak list položi na stran. Toda že je omarica skoro popolnoma prazna, in še ni našla zaželene listíne. Zdajci ugleda zadi še nekaj listov. Iztegne roko po njih, toda ne doseže jih. Zató potegne omarico popolnoma iz mize in jo postavi na stol. Tudi zadnja pisanja pregleda, ali brez uspeha. Vzduhujé vzdigne težko predalo, da bi ga zopet potisnila v mizo, hipoma pa ji spodrsne iz rok in zropoče težko na tlâ. Glej, takrat se odprè dnò omarice na dvoje in — oporoka se pokaže veselo

presenečeni Berti. Hitro seže po nji, in dragocena listina je njena.

Najprej jo skrije pod obleko in dobro pazi, da je ne poškoduje. Nató pleše od veselja vriskuje po sobi in se sedaj smeje, nató zopet joče od radosti. Jediná nje misel je: „Kakó bode Bogomir vesel!“

Končno se spomni, da bi bilo dobro, ako bi zatrla sledí svojega iztikanja. Zató zopet zaprè dnò omarično, položí pisanja vánjo prav takó, kakor so prej ležala, in jo potisne na prejšnje mesto. Nató hoče iz sobe, da bi je ne zalotil grof Hugon, toda vrata so zaprta, in nihče je ne čuje. Berta kâr koperní od strahú, da bi ji zopet kdo ne ugrabil važne listine, in ne misli v preprosti nedolžnosti svoji ničesar drugega nego to, da ji bode grof bral kâr z obraza, kaj je našla. In kaj bi naredil z oporoko? Saj je čula na svoja ušesa, da bi jo uničil, ako bi jo le dobil. Dobiti pa je ni smel nikakor. Berta je bila sicer mlada, toliko pa je že čutila, da ima pravico Bogomir in ne strijc, in trdno je bila odločena, da rajši izgubi življenje nego listino.

Napósled, ko že dolgo premišlja, kakó bi ušla iz sobe, sklene iti skozi odprto okno na balkon in od tod skočiti na travo. Takó tudi storí. Sicer se ji kâr zvrtil v glavi, ko pogleda na tlâ, vender pa zaupa pravični svoji stvári, spleza čez ograjo, drží se zánjo, dokler plove s telesom v zraku, zamiží, priporočí se s kratko molitvico ljubemu Bogú in – izpustí ograjo.

„Ej, kaj pa vender delaš, Berta?“ zakliče ji nekdo. „Sreča, da sem šel ravno mimo, ko sem videl tvoje nožice švigajoče po zraku. Roke in noge bi si bila polomila, da te nisem ujel v naróčaj.“

Berta se ozrè in vidi, da jo drží služabnik, ki jo je prestregel, ko je padla.

„Lepa hvala, Kristijan!“ reče mu. „Sami se mi zdí, da si mi prihranil hud padec.“

„Ali, dete, zakaj si li hotela skočiti z balkona?“

„Oh, Kristijan, drugače nisem mogla iz grofove sobe, ker so bila vrata zaprta, vidiš. In sedaj me pústi, da se grem igrat k svojim punicam.“

Kristijan jo posvarí takih drznih poskusov, posadí jo na tlà in odide, ne da bi dalje pozvedoval po vzrokih Bertinih, ki je bila po njega mislih samó nepremišljeno dete. Berta pa steče, kolikor more, v svojo sobo in skrije za sedaj oporoko v trdno zaklepno omarico, kjer ima oblačilca za punice in svoj lišp. Nató vtakne ključ k sebi in steče v hlev iskat hlapca, ki naj bi nesel Bogomirov kovčeg v bližnje mesto. Oddala bi mu pisemce za Bogomira, ali hlapec je že odšel, in vrniti se je morala.

Kaj storiti? Komu drugemu ni zaupala, ker nobeden služabnik ni maral Bogomira, in zato se je bala, da je kdo ne izdá. Končno steče k pisni mizici in napiše te-le vrstice:

„Ljubi Bogomir!

Poročila bi ti nekaj važnega in zato te iskreno prosim, da prideš k meni nazaj v grad. Hiti in ne odlašaj, zakaj vsa sreča tvoja je zavisna od novice, katere ne smem povedati nikomur razven tebi.

Tvoja ljubeča sestra.“

To pisemce zapečati, zapiše nánje naslov in ga skrije v jerbašček za pletivo. Nató ogrne plašček in steče v bližnjo vas, katere zvonik je videti z balkona. Tam je živela žena, stara prijateljica nje rajne matere; izvestno bi šla rada v mesto in izročila Bogomiru nje pismo.

Vsa zasopla od hitre hoje dospè v vasico; žena je po sreči domá. Žena se précej napoti s pismom v mesto, ko pa po dolgem iskanji in vpraševanji končno zvé, v kateri gostilni je ostal Bogomir, povedó ji, da se je že odpeljal v glavno mesto. Sevèda se je morala nató vrniti domóv.

Pozno v noč pride v graščino in se splazi k Berti v sobo. Dekletce je še vzbujeno.

„Srčece moje,“ reče ji, „ná zopet pisemce. Bogomir je odšel v stolno mesto, in sam Bog vé, kje je.“

Berti je bila ta novica sicer neprijetna, vendar se je morala udati, ne da bi kazala preveliko nejevoljo. Bogato obdarí staro ženico, zažgè svoje pismo in sklène potrpežljivo pričakovati prvih novic Bogomirovih, skrivnosti pa nikomur ne izdati.

Deseto poglavje.

Prevarane nádeje.

Bogomira nikakor še ni minila prevzetnost, ko je prišel v glavno mesto. Ugibično je stopal po širokih ulicah in se oziral takó drzno, kakor da mu nikakor ne more spodleteti v velikem mestu. Saj je imel vender nekaj sto goldinarjev v žepu in je bil močan in zdrav. Káj lahko mu bode dobiti primerno službo.

Bogomir stopa za možem, ki potiska njega kovčeg na voziči, nekam v gostilno, ukaže si tam pripraviti sobo, potem kosi in živí nekaj dnij po knežje. Veseliti se je hotel svoje prostosti, dokler bi se dalo, in je mislil, da mu nikoli ne poide denar.

Nekega dné se izprehaja po ulicah in pride slučajno do cesarskega gradú. Pazno in ves začuden ogleduje to prekrasno poslopje.

„Ej!“ reče sam v sebi, „to je resnično še drugačna reč nego graščina mojega pokojnega strijca! Da mi je povedal, kakó je tukaj lepó, venderle bi bil šel služiti cesarja in se s komorniškim ključem na suknji izprehajal po dvoranah, katerih ima grad izvestno dovòlj.“

Zdajci mu potrka nekdo na ráme, in hitro se obrne. Častit star mož stoji pred njim. Oblečen je jako lepó, in njega nagubano lice je videti takó prijazno, da Bogomir pogoltne hude besede,

katere so mu že na ustnicah, in ga samó pogleda ponosno in izzivajoče.

Tujec se nasmehne. „Slišal sem, deček,“ reče mu, „kaj si mrmral, in sevéda mora biti lepo, kakor komornik dihati zrak cesarske krasote. Toda najprej mora človek biti komornik. Takšne dečake, kakeršen si ti, vtaknejo najprej med plemiče, in le počasi se pomikajò dalje, predno pridejo do zaželene višine. Dòkaj let mine v tem, in prav dosti jih je, ki celó ne dospó do namena. Sobe in dvorane cesarskih palač imajo jako gladka tlà, in komur kdàj spodrsne, da pade, nikoli ne vstane več.“

„Ej, kaj!“ vzklikne Bogomir prešérno. „Stavil bi, da ne padem. Vajen sem gladkih tal in ne svetoval bi nikomur, da bi mi nastavil nogo. Precéj se pojdem zglasit za plemiča. Videli bode, za leto dnij se bode svetil na moji suknji zlat ključek, takó lep, kakor ga sploh kdàj nosi komornik.“

„Kaj, sin moj, res hočeš biti plemič?“ vpraša stari gospod začuden in ga pozorno ogleduje. „Sevéda, vznesen si videti dovòlj in ako imaš tehtna priporočila in znanja, utegnili bi te dvorni maršal že vtekniti v zlatoobrobjeno, rdečo obleko, kakeršno imajo cesarski plemiči. Ako pa jih nimaš, za Bóga se ne drzni siliti na dvor, zakaj sramotno bi te odbili.“

„No, bomo že videli,“ reče mladenič ponosno in stopa naravnost proti cesarski palači. Tujec kliče za njim, in ko ga Bogomir ne čuje,

pospeší korake in ga dohití ves zasopel. „Ná, sin moj, mojo karto! Vzemi jo, ako prideš do dvornega maršala. Prihranila ti bode vsaj sramoto, če povéš, da je mene skrb záte.“

Bogomir vzame karto, ne da bi se káj zahvalil, in jo vtakne leno v stranski žep. Niti ne zapazi, da mu pade précej potem na tlá. In vender bi mu bila⁶ prihranila dovòlj skrbí in ne-zgode. Toda Bogomir se ni dosti menil za tujca, oblečenega toli preprosto, dasi lepo in izbrano. Saj vender ni imel uniforme, in prsi mu niso bile okrašene z redi. Mislil je, da je navaden človek, kakeršnih je videti na tisoče po ulicah glavnega mesta.

Drzno stopa Bogomir po širokih marmornih stopnicah v palačo in vpraša vratarja, ki se kár sveti v pisani obleki in se zložno izprehaja s svojo palico v roki po veži, kje je dvorni maršal. Vrtar ga debelo pogleda. Ne da bi mu odgovoril, vpraša ga sam, kdo je in česa išče pri dvornem maršalu. Bogomiru udari kri v glavo, da le iz težka premaguje vzkipeló jezo. „Važne stvari imam govoriti ž njim, katerih ne smé zvedeti nihče razven dvornega maršala.“

Ker je Bogomir takó odločen, ponosen in drzen, zató je vratar nekoliko ponižnejši in mu pokaže stopnice, po katerih pride do maršala. Hitro stopa Bogomir po njih in niti ne misli, da bi ga utegníl maršal odbíti. Samó imenovati se mu bode treba, in že dobí službo, kakeršne si želí. Menil je še zmiraj, da je takó kakor nekđaj,

ko ga je branil in vodil grof Roman. Niti domislil se ni, da so ga čislali in slušali samó zaradi grofa, nego popolnoma je bil prepričan, da si je sam po svojih osebnih prednostih pridobil vse čislanje in vso poslušnost.

Ko pride v prednjo sobo dvornega maršala, ustavi ga tolpa služabnikov. Vprašajo ga po imeni, da bi ga zglasili maršalu. „Imenujem se Bogomir pl. Sokol,“ odgovori jim ponosno, „in takoj moram govoriti z maršalom o važnih stvaréh.“

Tudi služabnike nekamo oplaší odločno vedenje, zakaj Bogomir je res videti kakor odličen mladenič. Zglasé ga, in maršal ga précej vzprejme. Drzno stopi Bogomir v sijajno sobo in vidi maršala v prekrasni dvorni opravi sedečega na svileni zofi. Ne da bi vstal, prikima samó z glavo, ko se mu mladenič prikloni, in vpraša uljudno, toda kratko: „Česa želite od mene?“

Bogomir se kár nič ne pomišlja, nego odgovorí popolnoma prepričan, da doseže, česar želi: „Rad bi bil vzprejet med cesarske plemiče.“

Maršal poskoči, kakor bi bilo treščilo prédenj. „Kaj?“ vpraša nató, „ali sem prav slišal? Radi bi bili vzprejeti med cesarske plemiče?“ In zasméje se. „To bi sevéda ne bilo napačno“, nadaljuje porogljivo, „in srečni bodemo, ako pride takšen mladenič v grad, kakeršen ste Vi; toda povejte mi vendar, na kakšne zasluge opirate svojo zahtevo?“

Bogomir se zardí. Kakšne zasluge neki bi bile to? Ves zmeden samó nekaj zajeca, rekoč: „Moj strijc, moj rajni strijc, grof Roman — je — hotel — dejal —“

In zopet umolkne.

Komorniku se lice čimdalje bolj razteza na porogljiv nasmeh, kakor bi ga veselila zmedenost mladeničeva. „No“, reče mu, „Vaš strijc je torej hotel — dejal! Kaj pa je hotel in dejal? In kje li je bil Vaš strijc?“

Bogomir se osrči. „Moj strijc je bil grof Roman z Visokega. Ko je še živel, obetal mi je, da mi preskrbi službo tukaj v gradu. Takrat sem odbil njega ponudbo. Ker je pa sedaj že mrtev in ker je njega brat hudoben in grd človek, šel sem z Visokega in prišel semkaj službe iskat. In služba plemiška se mi je zdela ravno dobra.“

„Ej, to pač verujem, mladi gospod“, odgovorí maršal posmehljivo, „toda nič ne bode iz tega. Vrnite se v božjem imeni na Visoko, sprijaznite se s strijcem, ki ima bržkone dovolj vzrokov, da je jezen na Vas, in ako želí, da pridete služiti cesarja, vrnite se. Do tedaj pa z Bogom.“

Ponosno mu namigne proti vratom in se obrne. Bogomir stoji kakor okamenel. Niti ne gane se in si zakrije zardeli obraz. Maršal naposled pozvoní, in nekaj služabnikov stopi v sobo. „Odvédite tega mladeniča“, reče jim, „slabo mu je.“

Služabniki primejo Bogomira, in ga odvédejo na dvorišče, ne da bi se jim upiral. Ondu

ga pusté. Divje še pogleda na krasno palačo in potem pobegne, kolikor ga nesó noge, samó da bi ušel porogljivemu smehu, zasmehljivim pogledom in pikrim besedam služabnikov. Ves poparjen pride v gostilno in se zaklene v sobo. Strašna slutnja ga obide, da bode še mnogo trpel. Razjoče se, in videti je, kakor bi bila prva ta zapreka popolnoma podrla staro njegovo ošabnost. Polagoma se ohrabri in premišlja, kaj storiti. Prešteje denar in vidi, da bi utegnul komaj še teden dnij živeti takó kakor doslej. Jasno mu je, da mora vsekakor kaj ukreniti, ako hoče dobiti službo. Zató sklene prihodnji dan poskusiti, ali ga vzamejo k vojakom za částnika. Nató se umiri in spí dobro vso noč.

Drugo jutro pozvé, kje stanuje polkovnik konjice, in gré k njemu takó zarano, kolikor dopušča dostojnost. Spotoma je jako dobre volje. „Vojakov vedno potrebujejo“, misli si, „in kjer je toliko poročnikov, ondu bode pač tudi prostora še jednemu.“ Precèj samovestno koraka po stopnicah v stanovanje polkovnikovo; bradat stražnik ga zglosí, in polkovnik ga vzprejme.

Ko stopi v sobo, opravljen je polkovnik že popolnoma za odhod. Videti je, da se mu mudí. Osorno ga vpraša: „Česa želite?“

„Rad bi vstopil v Vaš polk“, odgovorí Bogomir.

„Dobro, zglosite se torej pri naredniku, in ako so Vaše listíne v redu, ne bode nobenega zadržka. Z Bogom!“

Ne da bi se dalje menil za Bogomira, obrne se. Bogomiru se zdí čudno, da je polkovnik také malobeseden in osoren, vendar pa sklepa iz njega besed, da ne bode prav nobenega zadržka za častniško službo, in zató se potolaži. Uljudno pozdravi polkovnika, gré iz sobe, pozvé pri stražniku, kje bi dobil narednika, in odhití v vojašnico, kamor mu je pokazal vojak. Ondu pozveduje po naredniku in ga skoro najde. Samosvestno gré ž njim v nesnažno sobico, vso začrnelo od dima.

„Prihajam od polkovnika“, reče drzno, „rad bi bil vojak, in poslal me je k Vam, da pregledate moje listíne in mi potem daste vojaško opravo.“

Narednik ga nekoliko izprašuje, zvé, da je prost in nezavisen, in pravi napósled, da ni nobenega zadržka, ako hoče k vojakom. Vendar ga usmiljeno pogleduje in ga svarí.

„Oh, kaj!“ odgovorí Bogomir, „mlad sem, in srčan in krepak! Baš vojaščina je záme!“

Narednik zmaje z glavo. Ker pa Bogomir ne prestane, pokliče stražnika in mu zapové, naj prinese potrebne obleke. Vojak odide in se skoro vrne z mnogimi oblačili v naróčaji.

„Takó, sedaj bodemo videli, kaj je pripravno,“ pravi narednik s popolnoma drugačnim glasom. „Sleci lepo suknjico, novinec! To-le obleci, ná!“

Bogomir se ne gane in strmí nepremično na tesni jopič, katerega drží narednik prédenj. „Kaj?“ vzklikne napósled začuden in vzgrožen.

„V ta-le umazani jopič preprostega vojaka naj bi se stisnil? Menda se šalite, narednik. Částnik hočem biti, částnik! Poročnik vsaj. Prinesite mi obšito suknjo s částniškimi epoletami, in potem bodeva govorila kàj več.“

Narednik in vojak se zasmějeta na ves glas. „No, mislil sem si kàj takega!“ vzklikne končno narednik, in kàr duší ga od smeha; „mislil sem si kàj takega, da tičí nekaj drugega za veseljem do vojaščine! Ne, sínko moj, částnik biti, to ni kàr takó. Sicer pa ne delaj neumnostij in obleci se; sedaj si novinec, zakaj pa me nisi poslušal. Sedaj je prepozno, da bi odstopil.“

Rekši prime Bogomira za jedno roko, vojak ga prime za drugo, in oba ga poskušata sleči. Bogomir pa se sedaj vzdrami iz svoje otrplosti, jeza mu zaduší sram in mu zagorí plamenoma v duši.

„Pustita me, sicer vama bode slaba pela!“

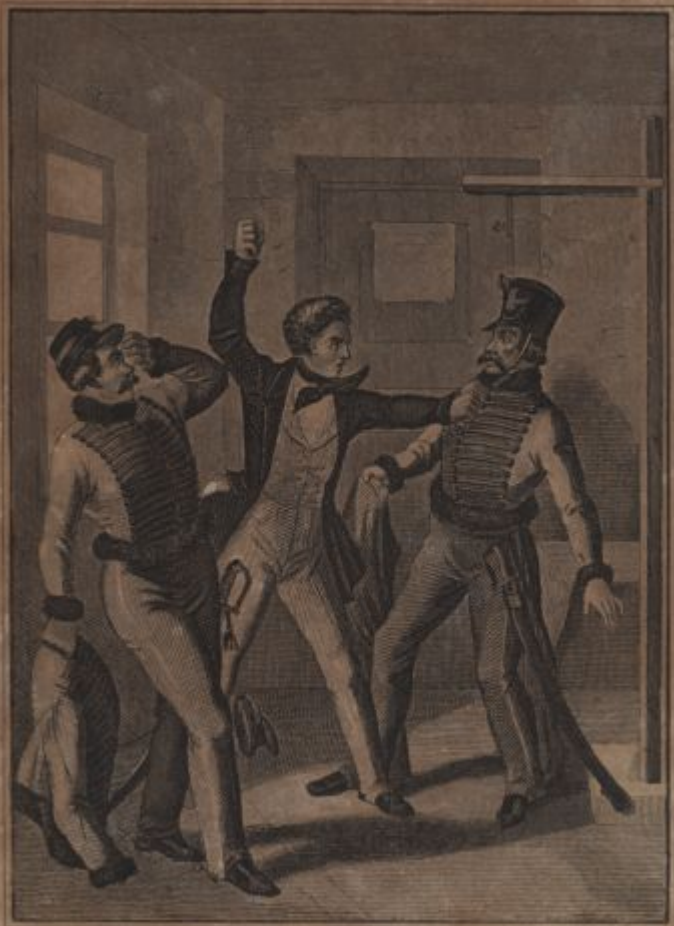
Vojaka pa se kàr nič ne menita za njega vpitje in se resno trudita, da bi ga vteknila v staro vojaško opravo. Zdajci zbere Bogomir vse močí, izvije desno roko, udari narednika s pestjó po glavi, da se kàr opoteče, odprè vrata in zdirja kakor jelen po ulicah, predno se še vojaka zavesta.

Svojima mučiteljema je sicer ubegnili, nikakor pa ne mučnemu strahu za bodočnost. Ves brezupen bega po krasnih ulicah, in srce mu utriplje od skrbi in žalosti. Kaj početi, da ne umrè kàr od lakote? Oh, kakó bridko mu je, da

ni slušal svojega strijca! Kjer ga sedaj zasmehujejo in mučijo, bili bi ga tedaj radostno vzprejeli. Kakó se kesá brezumnega ponosa, ki se je upiral, da bi šel služiti, ko je bila služba sama vendar že čast! Kakó se kesá, da se je upiral strijcu Hugonu! Pri njem bi bil imel vsaj zavetje, hrano in obleko in morda bi si bil sčasoma tudi pridobil njega naklonjenost. Ko vse to premišlja, kár zastoče od silne žalosti. Končno se vrne v gostilno. Ondu se zaklene in joka kakor včeraj, samó da še bridkeje. Vsa srčnost ga je minila, zakaj tukaj je bil brez prijatelja, brez denarja, brez znancev. Zdajci se domisli karte, katero mu je dal neznanec pred cesarsko palačo. „Morda mi vé kaj svetovati!“ misli si. „Videti je bil takó prijazen; morda se me usmili in mi pové, kakó bi si pošteno služil svoj kruh!“

Hitro seže v žep in išče karte, ali nikjer je ni. Iz nova se skesá svoje lahkomišelnosti in toliko da ne obupa. Končno léže, in bridke misli ga obhajajo.

Zdajci pa se pò dolgem času spomni vseljubečega dobrega Očeta v nebesih, in česar že dolgo ni storil v sreči, storí sedaj: roke sklene in moli. Iskreno prosi Bogá pomoči, obeta, da bode popolnoma drugačen, dober človek in da se bode vedno v besedah in dejanjih spominjal svojega Stvarnika. To ga pomiri in potolaži. Resno in odkritosrčno premišlja o svojem življenji; ne olepšuje, ne prikriva si ničesar in čuti, da je bil jako grešen in nepobožen. Takó odkritosrčno

spozná to, da se mu zdi sedanje žalostno stanje pravična kazen za prejšnje pregrehe. Odkritosrčno sklene, da ne bode mrmral, ako bi mu Bog v svoji modrosti pošiljal še toliko nadlog, nego jih prebil udano in potrpežljivo. Nesreča ga je izpremenila v boljšega človeka!

Od utrujenosti napósled zaspí in ko zjutraj vstane, zopet moli in obnoví sinočnje obete in sklepe. Nató gré v mesto, da bi kakó našel pot iz svoje stiske.

Ko stopa takó zamišljen po ulicah, ugleda tablo z napisom: Pisarnica za vse óne, ki iščejo službe. „Ej“, misli si zopet pogumen, „saj to je baš, česar potrebujem. Sam Bog je dal, da sem prišel semkaj.“

Stopi v pisarnico in ugleda v nji postarnega možá lokavega obraza in z velikimi naóčniki na nosu. Lastnik je pisarnice. Baš iztika po pisanjih in menda niti ne zapazi boječega prišleca. Bogomir ga končno nagovori.

„Gospod, bral sem Vašo tablo in zató prihajam, da mi káj nasvetujete. Službe iščem, da bi si mogel pošteno služiti svoj kruh.“

„Takó, takó“, reče tujec, potisne listíne od sebe in premeri Bogomira od nog do glave. „Česa ste se učili?“

„Jahati in streljati znam in govorim tudi nekoliko jezikov“, odgovorí Bogomir, kateremu ni prav nič dobro pri srci, ko pomisli, kakó malo dobrega znanja si je nabral v srečnih dneh.

„Takšne stvari ne služijo kruha“, pravi pisarničar počasi, „in bojim se, da ne bode dosti storiti za Vas. Vender, pokažite mi svoja izpričevala. Videl bodem, kaj utegnem storiti.“

„Izpričeval nimam“, reče Bogomir prestrašen. „Iz dobre rodbine sem in še nisem služil.“

„Kaj pravite, mladi gospod?“ vzklikne póstarni mož. „No, tedaj glejte, kakó bodete sami skrbeli záse, zakaj zdí se mi skoro, da niti niste dobri za strežnika ali služabnika. Druge službe Vam res ne vém. In tudi to bi bilo že težko in negotovo. Ali hočete, da pozvedujem po taki službi za Vas?“

Bogomir obledí pri teh besedah kakor smrt. Strežnik, sluga! In celó za to bi bil morda pre-slab! On, ki bi bil lahko veleva v graščini tolpi služabnikov, obleče naj obšito strežniško sukno! To preseza njega močí. Brezupen plane iz pisarnice, ne da bi kaj odgovoril; samó vzkrikne od bolečine. Póstarni pisarničar gleda hladnokrvno za njim, popravi si naóčnike, katere je prej potisnil na čelo, vzame svoje listíne in mrmrá: „No, to se mi vidi poseben dečko! Ako ga dobé malopridniki v kremplje, skoro bode zrel za vešala. Lakota bolí, in ako ne bode kradel, ne vém, kakó pride do kruha.“

Po teh besedah se iz nova zatopí v svoje posle in skoro pozabi nesrečnega mladeniča, našega Bogomira.

Kakor brez uma je zdirjal Bogomir po ulicah, suval brezupno s komolci med veliko gnečo po

mestu, dokler ni prišel v prosto prirodo. Ondu, v bogatem, lepem božjem svetu, zavédel se je zopet in prosil Bogá, naj ga tolaži in okrepi v nesreči. Takó ponižan in potrť še ni bil nikoli, in resnično mu je bilo treba óne obile tolažbe, katero mu je dajala misel na božjo previdnost. Obupal še ni, nego čutil, da se vender ne more pogubiti do cela, dokler veruje v Bogá in se ravná po Njega zapovedih!

Jednajsto poglavje.

Izkušnja.

Bilo je o mraku, nekaj tednov po opisanih dogodkih. Tesno ob hišah se je plazil po jednih najživahnejših ulic mlad človek, ne da bi se oziral ni na mimogredoče ljudi ni na ponosno drdrajoče kočije. Bled je bil in upál; njega obleka je bila ogoljena in ubožna, in glad mu je gledal iz očj, ko jih je mimogredé uprl na bogato pekarsko izlogo. Težko se je mogel ločiti vabečega prizora. Postal je in vzdihnil. „Mora biti, mora biti!“ zastoče napósled tiho. „Lačen sem in malone nezavesten od slabosti in bede. Oh, bridki hip, ko moram iti beračit! Kdo bi si bil to mislil še pred nekaterimi meseci?“

Mladi mož stopa proti pekarski prodajalnici-zopet postane, prestopi se iz nova in potem po, stoji, kakor bi ne védel, kakó in kaj. Ponoš se

mu hudo borí z lakoto, ali napósled venderle premaga lakota. Odločno stopi mladenič v prodajalnico in ugleda v nji peka, ki ravno prešteva dnevni iztržek.

„Prosim Vas, dajte mi kos kruha!“ reče s slabotnim glasom blede mladenič. „Usmilite se me! Že nekaj dnij nisem jedel ničesar.“

Pek ga pogleda. „Poberi se!“ zakričí osorno. „Tukaj se ne berači.“

Mladenič se zgane, vender ne odide. Preveč ga vabi prijetno ormenelo pecívo, in prehuda je lakota. „Prosim Vas samó koščka, gospod! Sicer umrem od lakote, in Vi ste se zadolžili umora, ako me ne otmete.“

Ljuto ga pogleda debeli pek. „To bi bilo dosti dela“, zakričí napósled, „ako bi vsakemu beraču, vsakemu postopaču hotel rezati kruha. Prodajalnica bi bila hitro prazna! Poberite se! Ali pa morda hočete, da pokličem svojega Karona, ki Vas že požene od tod? Delajte, pa bode imeli kruha.“

Bogomir se strese pri teh trdih besedah in obledí kakor smrt. Krčevito se mu razširi obraz, in neumeven bolesten glas se izvije njega ustnom. Vender ostane stanovit navzlic svoji bolesti in ne gré iz prodajalnice.

„Gospod“, reče zopet, „nekaj tednov že begam po mestu z ulic na ulice in iščem dela; ali dobil ga nisem nikjer. Povsod so ali dejali, da sem preslaboten, ali pa mi niso zaupali, ker sem tujec, ali pa so celó mislili, da sem slepar.“

Denar mi je pošel — predvčerajšnjim sem si kupil zadnji košček kruha — sedaj pa sem takó grozno lačen, da umrem, ako mi kdo ne pomaga.“

„Zgolj laž in sleparstvo!“ zakliče pek razljučen. „Poberite se! Pri tej priči! Sicer bodete videli, kaj storim!“

Bogomir se še ne gane. Morda niti ni slišal žuganja pekovega, zakaj kâr ločiti se mu ne more okó in duša od vsega bogastva. Pek zavzižga, in zdajci prilaja velik pes.

„Primi tega-le!“ nahujška ga pek.

Razkačeno plane pes na Bogomira, popade ga za nogo in mu odtrga kos obleke. Bogomir zavpije nekoliko od strahú in jeze, nekoliko od bolečine, udari psa s pestjó po nosu, da se kâr zgrudi, in zdirja nevdržno po ulicah.

Dobro je bilo, da se je v tem že popolnoma zmračilo in da ljudje niso mogli zapaziti bledega in upalega obraza Bogomirovega. Kâr ustrašili bi se ga bili.

Od žalosti in slabote je Bogomir malone blazen; to se mu vidi z obraza in iz vdrtih, pekočih očj.

Huda sapa brije, in droben, toda leden dež, s snegom namešan, prší z nebá. Doslej hrupne ulice so čimdalje bolj prazne in tihe. Malokdaj še kdo smukne po tlaku. Bogomiru ni do vsega tega. Niti ne čuti mrzlega vetra, niti dežjâ, niti ne vidi, da je čimdalje menj ljudi na ulicah. Ponižanje in lakota sta mu jedini misli. Sedaj zavije v ulice, kjer imajo mnogi dragotinarji in

zlatarji sijajne in bogate prodajalnice. Nekje pri prodajalnici obstane. Znotraj je razsvetljena, in lahko spozná skozi široka in visoka okna natančno vse iskrece dragotine, ki ležé pred njim, takó da bi jih kâr lahko prijel.

„Samó iztegniti je treba roko, in otet sem!“ misli si.

Boječe se ozrè in posluša. Nikjer ne ugleda žive duše, nikjer ne čuje stopinje ali konjskega topota. Prepričan je, da je sam.

„In zakaj bi ne smel vzeti ničesar“, misli si dalje; „saj je to jedini pomoček, da si otmem življenje. Nihče me ne vidi in ne sliši, in strah daje moč. Predno plane kdo iz hiše, davno mu že utečem. Ha, in jeden kamen bi bil že dovolj za mesece in mesece! Bedák sem, ako ne vzamem ničesar! Hitro, nihče me ne vidi!“

Plašno se oziraje iztegne roko po bliščečem kamenji. Ali kâr zbode ga v dušo, in notranji glas mu zakliče: „Bog v nebesih te vidi, in njega jezno okó uniči hudodelca!“ Hitro umakne roko in plane dalje, kolikor ga nesó noge. „Ne, ne!“ vzklikne, „rajši umrem nedolžen, nego bi živel ob grehu!“

Dalje in dalje gré ter vzpričo razburjenosti za nekaj časa celó pozabi pekočo lakoto. Zdajci dospè do širokega mostú, držečega čez širo reko, in neizmerno utrujen séde na napušč mostne ograje. Lakota se mu zopet oglasi, ledeni dež mu lije po obrazu, in vršeča burja ga pretresa do kostí. Nepopisno je beden. Razjoče se.

„Oh, da sem mrtev! Da bi vender ležal pri očetu in materi v grobu, ne pa se potikal po tem brezsrčnem, hudobnem svetu! V grobu je vsaj mir: mrliču ni treba stradati, in nihče ga ne muči in ne psuje. Oh, da sem mrtev!“

In kakor v odgovor njega grešnim in brezupnim mislim zašumí zdajci reka, in valovi mu bobné razločno na uho. Bogomir se skloni čez ograjo in strmf v vodo. Šumenje se mu ne zdí svarilo nego klic, ki ga vabi v globočino. Strašna misel ga prešine.

„Jeden skok, in prost sem!“ misli si. „V grlu mi zagrgrá, sopnem še po zraku, strepečem — in končane so muke, bolečine, skrbí! V smrti umrè lakota in žalost!“

In že se klanja niže in niže in razteza roke, kakor bi hrepenel po grobu v valovih, zdajci pa se mu zazdf, kakor da je ugledal blede žalostno lice iz vode. Zdf se mu, da vidi rajno mater, ki svarèč prostira roke proti njemu in ga gleda na pol proseče in na pol žugajoče. Mrzel pot ga oblije, in plašno skoči kvišku. Zavest se mu vrne, in zdajci se domisli greha, katerega bi se ne mogel nikdar več skesati!

„Ne!“ zakliče glasno. „Takó se ne končaj življenje, katero mi je zaupal Stvarnik! On mi ga je dal, On ga vzemi, kakor je Njega sveta volja. Karkoli mi še naloži Bog, vse bodem prebil, udano potrpežljivo in z vso silo svoje potrte, toda nesmrtné duše!“

Rekši sklène roke, pogleda pobožno proti temnemu nebu in prosi Očeta v nebesih, naj mu

oprostí prejšnje zlè misli. Prosi ga, naj ga okrepi, da bode vztrajal v vsem trpljenji, katero mu še utegne biti naloženo.

In prav tedaj, ko dokončá tiho svojo molitev, raztrgajo se oblaki in velika jasna zvezda se zasveti skozi temò ter gleda nekaj hipov na izkušano toda preizkušeno stvar božjo, na Bogomira. Iz nova jo zakrijejo oblaki, in nebó se stemní kakor prej. Bogomir pa utolažen odide. Sladek, svet mir ga obide, in zdí se mu, kakor da je videl nesmrtno okó svetega Bogá, kakó se je blagoslavljuje uprlo na njega čelo.

Sedaj ne čuti ni mraza, ni lakote, ni utrujenosti!

Pod cerkvenimi vrati léže na tlâ in sladko zaspí navzlic trdi postelji. Vest mu je mirna, in angeljci božji plovejo okolo njega.

Dvanajsto poglavje.

Konjar.

Ko se Bogomir drugo jutro vzbudi, tedaj je še zgodaj in solnce stoji nizko na nebu. Vzbudili so ga zidarji, ki so nedaleč od njegovega ležišča popravljali nekovo okno. Bogomir moli, nató vstane in se približa delavcem, ki ravnokar odložé orodje in sedejo na okolo ležeče kamenje, da použijejo ubožni zajutrek. Željno gleda Bogomir na kruh in presno maslo, katero jedó tolikanj slastno,

vender se jih ne upa prositi grižljaja. Pozabil še ni, kakó je bil sinoči ponižan in kakó trdoga je odgnal trdosrčni pek.

Slučajno ga ugleda jeden izmed pomočnikov in bržkone spozná iz strahovite bledosti in pogledov ubogega Bogomira, da bi mladenič izvestno ne odbil kosca kruha, ako mu ga prijazno ponudi. Zidarski pomočnik je bil usmiljenega srca. „Ali nečete priti bliže, mladi prijatelj?“ reče mu prijazno. „Ne zdite se mi baš, kakor da ste že zajuterkovali. Pridite semkaj, obema bode dovòlj.“

Kakor bi zaslišal nebeški glas, zvené Bogomiru te mile besede preprostega rokodelca. Nemudoma pristopi, da bi vzel kruh. Željno ugrizne vánj, in zidar lahko spozná iz iskrečih očij, kakšno dobroto mu je storil. Bogomir ne reče ničesar, dokler ni z nekaterimi založki potolažil praznega želodca, potem pa izpregovorí z ginjenim in hvaležnim glasom: „Bodi Vam božji blagoslov! Tri dni že nisem jedel ničesar, in zató si lahko mislite, kakó dobro mi je storil ta grižljaj.“

Od prevelike ginjenosti umolkne. Zidar in njega tovariši pa skočijo kvišku, obkolijo ga in vprašajo sočutno, kakó vender se mu je zgodilo takó hudo. Bogomir jim pripoveduje vse po pravici, in njega preproste odkritosrčne besede sežejo preprostim rokodelcem globoko v srce. Vsi mu podadó žuljeve roke, in prvi, ki mu je dal kruha, reče hitro: „Ne hodite od nas; dokler nimate zaslužka, delite z mano jed, ki je sicer oskromna, vender pa ne pičla. Obema imam dovòlj.“

Bogomir vzprejme to ponudbo brez vsega pomišljanja, zakaj prepričan je, da je prišla iz zvestega in sočutnega srca.

„Dà, pri Vas ostanem! Morda pride čas, ko Vam vrnem dobroto, in ako ne, vrne je ljubi Bog v nebesih. Vender pojdem pogledat, ali ne dobi m kje dela in zaslužka. Zopet sem srčen, ko vidim, da so tudi dobri in usmiljeni ljudje na svetu.“

Zidarji ga ne zadržujejo in mu rekó, naj pride opóldne zopet k njim. Nató Bogomir odide in hodi kakor prejšnje dni po ulicah.

Niti ura ne mine, odkar se je ločil novega prijatelja, ko stopi na prost kraj in se ustavi, vidèč konjskega hlapca, ki se trudi na vso moč, da bi ukrotil mladega, izredno lepega, toda divjega in razposajenega konja.

Gospodar, katerega Bogomir précej spozná po jahalnem jopiči in visokih škornjih, takisto po dolgem biči v roki, razgovarja se kàj živahno z nekaterimi částniki, kateri bi menda radi kupili konja, ako bi jih ne plašila njega neukrotna divjost. Plemenita žival skače ponosno po prostoru; nedolgo, in že leží hlapec na tleh, konj pa zdirja po jahališči in prešérno rezgetá. Iz težka ga zopet ujamejo.

Ko částniki to videjo, gine jim čimdalje bolj veselje, da bi kupili konja, in že se odpravljajo; kàr stopi Bogomir h konjarju in se mu ponudi, da zajaše konja in ga ukrotí.

Bil je, kakor vémo, izvrsten jezdec, in zdelo se mu je, da utegne preobladati žival.

Konjar je jako vesel te ponudbe. „Ej,“ reče mu, „zdite se mi brhek, srčan mladenič. Le zajahajte ga in če ga ukrotite, ne bodem Vam nehvaležen.“ Nató se obrne k částnikom in se veselo zasmije. „Sedaj pazite, gospodje. Videli bode, da se nisem zlegál, rekši, da je konj brez napake. Samó spretnega jahača mu je treba.“

Částniki radovedni ostanejo, dasi je videti z njih porogljivih obrazov, da jako dvojé o uspehu.

„Bodemo videli!“ rekó kratko.

V tem naprosi Bogomir konjarja nekoliko kruha, da bi najprej pomiril konja in se mu nekamo prikupil. Hitro dobé kruh, in Bogomir gré ž njim srčno proti konju. Pogladi ga, potrka mu laskaje na vrat, počehljá ga med ušesi in ga prijazno nagovarja, dočim mu daje kruha. Konj je očito mirnejši, in ko napósled Bogomiru jé iz roke, videti je konjar, takisto okolostoječi hlapci jako veseli, in nihče razven částnikov že ne dvoji, da bi Bogomir ne ukrotil konja.

Vedno še gládé žival, sedaj Bogomir počasi in oprezno zajaše. Konj se vzpnè, da gledalci kár odskočijo, potem pa stopa sedaj hitro, sedaj počasi in takó mirno in lahkotno, kakor da ni nikoli poznal drugega jezdeca nego Bogomira in kakor da ni potrpežljivejšega in krotkejšega konja na svetu. Da je uspeh še večji, požene Bogomir plemenito žival trikrat preko visoke ograje; nató zložno jezdi k gledalcem, razjaše, oddá hlapcu uzde in še jedenkrat potrka konja po vitkem vratu. predno se obrne, da bi odšel.

Ves vesel izvrstne umetnosti mu konjar ne dá oditi.

„Počakajte vender, ljubi mladenič,“ reče mu in ga prijazno potrka po rámeni. „Potem izpregovoriva še nekoliko besed, samó da se pogodim z gospodi.“

Bogomiru se ne mudí, in zató počaka. V tem se částniki zopet približajo konju, katerega prej niso hoteli, ogledujejo ga od vseh straníj, gledajo mu na kopita, tipljejo ga po nogah, preiskujejo mu sapnik in se končno pogodé s konjarjem. Ta vzame svoj denar, konja odvedejo, in částniki odidejo.

„Sedaj, prijatelj,“ obrne se konjar, gospod Stuks, zopet k Bogomiru, „sedaj se pa pogodiva midva. Náte najprej petak za uslugo, katero ste mi storili; nič se ga ne branite, saj ste ga zaslužili, zakaj Vi in nihče drug ste mi prodali konja. Da niste takó umetni, utegnil bi ga imeti v hlevu še dobro dolgo.“

Bogomir vtakne petak v žep.

„In sedaj,“ nadaljuje gospod Stuks, „povejte mi vender, ali bi ne hoteli služiti pri meni? Potreboval bi prav takega mladeniča, kakeršen ste Vi. Nadzirali bi moje hleve in mi pripravljali konje za ježo, drugega nič. Zató Vam dam štiri-sto goldinarjev na leto in bodem ravnal dobro z Vami. Ali je prav takó?“

Bogomir ves radosten prikima.

„No, veljá, stari dečko, udarite!“ zakričí gospod Stuks in mu seže krepko v roko. „Tedaj

ostanite tukaj, dokler hočete, in ustanovite se zložno pri meni!"

Nató predstavi Bogomira hlapcem kot njih gospodarja in nadzornika, in Bogomir nastopi novo svojo službo, ko je še prej prijazne zidarje obvestil o izpremenjeni usodi svoji. Razveselili so se odkritosrčno njega sreče in mu iz nova naročili, naj se vrne k njim, ako bi se mu morda kdáj zopet poslabšalo. Bogomir si dá imenovati ónega, ki je delil svoj kruh ž njim, in se potem vrne k novemu gospodarju.

Takó je bil Bogomir za sedaj preskrbèn in zahvalil je Stvarnika, ki ga je vodil takó milostno.

Kaj pa bi bil dejal, da mu je kdo pred letom dnij ponudil sedanjo službo, ko je bil še takó napihnjjen in ponosen? Takrat bi jo bil zaničljivo odklonil, sedaj je iskreno hvalil Bogá zánjo.

Huda usoda ga je poboljšala in zmodrila.

Trinajsto poglavje.

Konec.

Malone pol leta je že Bogomir prebil v novi službi in si niti ni želel boljše. Gospodar ga je ljubil in mu ni dejal nikoli zlè besede.

Nekoč se vrača Bogomir v temni in viharni noči po opravkih s kmetov v stolno mesto. Krepko stopa dalje in dasi ima mnogo denarja

pri sebi, ne boji se nič. Saj vé, da je v božjih rokah, in mimo tega ima za pasom dvoje ostro nabitih samokresov. Že je blizu mesta in že vidi posamične luči, kâr se ustavi in posluša. Stojêč ob visokem temnem poslopji, začuje iz hiše, kakó nekdo pritrto kliče na pomoč. Klicanje se ponavlja, in Bogomir ne pomišlja dolgo, nego stopi v hišo. Vrata so le prislonjena. Ko stopi v vežo, ugleda pri slabotni svetilki široke stopnice. Brez pomisleka in strahú steče po njih; klicanje, ki se čuje še vedno, toda čimdalje slabše, kaže mu pot. Skoro pride do vrat, skozi katera se sliši kričanje. Odprè jih in ugleda bradata možá, ki ravno povezujeta starega gospoda, da bi se jima ne mogel braniti.

Bogomir spozná, da hočeta možá krasti, ako ne celó umoriti starega gospoda. Jeden izmed njiju vihtí širok nož in pretí napadencu, da ga umorí, ako ne umolkne. Ta pa kričí še glasneje, in sedaj ga razbojnik že sune. Jeden trenutek še, in umoril bi ga bil. Bogomir pa hitro potegne svoj samokres, in krogla strè hudobniku roko. Začuje se bolesten vzkrik, in tatova ubegneta, kolikor moreta. Bogomir steče za njima, ustrelí še jedenkrat z drugim samokresom in spozná po drugem vzkriku, da je zadel tudi ta strel. Précej nató sliši, da se zaloputnejo hišna vrata, in stopinje bežečih hudodelcev se izgubé v dalji.

Sedaj se vrne h gospodu, čegar življenje je otél po svoji srènosti in odločnosti ter vidi, kakó klečí na tleh in zahvalja Bogá za nepričakovano

pomoč. Ko Bogomir vstopi, vstane in ga iskreno objame. Delj časa traja, predno se zopet vzdrami iz strahu in smrtne groze, katero sta mu provročila razbojnika.

Končno pogleda rešitelja natančneje in je videti močno iznenádejan. „Videla sva se že!“ reče mu, „in spominjam se tudi, kje. Ali niste óni mladenič, kateri se je nekoč trudil za službo plemičevo? Ali vam nisem dal svoje karte? Kaj?“

Bogomir sedaj takisto spozná starega gospoda, ki ga je takrat svaril, naj nikar ne poskuša svoje sreče na cesarskem dvoru. Osramočen in zardel povesi oči. Stari gospod pa ga prijazno pogladí po žarečih licih, rekši: „No, no, nič se ne sramujte! Saj smo že vsi poskušali kaj nemožnega in spoznali, da se ne izpolnijo vse nádeje. Sédite in povejte mi, kakó se Vam je godilo, odkar se nisva videla. Ne vprašujem Vas iz radovednosti, nego rad Vam pomorem, ako mi bode kolíckaj mogoče.“

Bogomir premaga sram, katera ga obhaja, in pripoveduje odkritosrčno in pošteno vse, kar je prebil v življenji. Ničesar ne zakriva, ničesar ne tají in ne olepšuje. Ko umolkne, stisne mu stari gospod roko in reče ginjen: „Prebil si hudo usodo, sin moj, in nebó je ostro, dasi pravično kaznovalo prejšnje tvoje napake. Toda prebil si svoje izkušnje, in zdí se mi, kakor da ti je zopet vzšlo solnce božje milosti. Odslej si moj sin in nikdar več ne pojdeš od mene. Bogat sem in ne brez vpliva. Le pústi me. Morda pregovorim

strijca Hugona, da se spoprijazni s teboj. Sedaj pa pojdiva spat, da se odpočijeva od strahu te noči. Jutri kaj več.“

Bogomir ga sluša brez ugovora in gré spat. Trdno in mirno spi do drugega dné. Stari gospod, kateremu je Bogomir otél življenje, imenoval se je gospod Blagota in je bil v mlajših letih najučenejši pravnik stolnega mesta. Ko si je po pridnosti in neumornem delu pridobil veliko imenje, odtegnil se je svojim poslom in si kupil veliko krasno hišo, v kateri je bil sinoči napaden, in živel ondu tiho in oskromno. Potreboval je takó malo, da niti ni imel služabnika in da ni nihče stanoval v njega hiši razven stare dekle, ki pa je spala predaleč, da bi ga bila slišala, ko je klical na pomoč. Takó bi se bilo torej hudobnikoma brez Bogomirove pomoči izvestno posrečilo opleniti starega možá in ga umoriti. Gospod Blagota je to čutil in je bil hvaležen. Sklenil je, da ne odneha, predno ne pomore Bogomiru do njega pravice, in zdelo se mu je najbolje, ako že kár jutri odrineta na Visoko.

Bogomir je bil précej pripravljen, samó še k dosedanjemu gospodarju, gospodu Stuksu je šel, da mu je dal denar in ga obvestil o izpremenjenem svojem razmerji. Dasi je bilo konjarju žal po Bogomiru, vendar se je veselil njega sreče in mu želel blagoslova na pot.

Uro kesneje sedita gospod Blagota in Bogomir na železnici in se peljeta na bivališče grofa Hugona, na Visoko.

Grof Hugon je bil na lovu, in pričakovali so ga šele za nekaj ur. Mala Berta pa je vriskaje poskočila, ko je slišala, da je prišel Bogomir. Od veselja se je jokala, ko je objela starega svojega tovariša.

„Kakó sem srečna, da si se vrnil, Bogomir! Le pojdi z menoj, pokažem ti nekaj važnega!“

In hitro steče pred njim v svojo sobo. Gospod Blagota in Bogomir gresta počasi za njo. Ko stopita v sobo, poiskala je že usodno oporoko, in sedaj jo podá Bogomiru, ki vzklikne od veselja iznenádejanja. Gospod Blagota se veselí z mladim svojim prijateljem in takoj ukrene, kar je potrebnega, da brani pravice svojega varovanca.

Tisto uro še gré poslanec s pismom v bližnje sodišče, katero takoj pošlje svoje uradnike v graščino. Uradniki pridejo, predno se še vrne grof Hugon, odpró oporoko takó, kakor je navada pri takih prilikah, in izrekó, da je Bogomir zakoniti lastnik vse grofije.

Ko vstopi grof Hugon, predložé mu oporoko in mu povedó, da se je sedaj končalo njega gospodarstvo. Grof si ne upa ugovarjati, nego se brez upiranja umakne v staro graščino v gorah. Tam je prebil svoje dni še čmernejši in mračnejši nego prej. Bogomir pa mu je plačeval primerno letno vsoto in je storil, kolikor je sploh mogel, da bi se strijcu preveč ne tožilo po velikem posestvu, zakaj na osveto niti mislil ni v sreči svoji. Grof Hugon pa se ni brigal za to, nego

želel netjaka po osorni svoji navadi v krtovo deželo.

Česar je še treba, to povémo skoro. Dasi je bil Bogomir bogat in srečen, vender ni nikoli pozabil dobrih sklepov izza bedne dōbe. Ostal je dober in krotak, bil oče svojim podložnikom in mil gospod svojim poslom. Gospod Blagota, čegar hitro ravnanje je pospešilo njega srečo, prebival je v graščini in ni več ostavil svojega mladega prijatelja, dokler mu ni smrt zatisnila očij. Mala Berta je zrasla do ljubeznive deklice in se za leto dnij poročila z Bogomirom. Zidarja napósled, kateri je v bedni dōbi delil svoj kruh z Bogomirom, poklical je k sebi, nastavil ga za oskrbnika v gradu in ravnal ž njim vse žive dni ne kakor s podložnikom nego kakor s prijateljem.

Bogomir še živi v krasni svoji graščini, Berta mu je izborna soproga, otroci so ljubeznivi, in skrbno jih uči bogaboječnosti, ponižnosti in vseh drugih krščanskih krepostij. Sam jim je najboljši vzgled, zakaj skrbno se izogiblje in varuje nekdanjih svojih napak.

